

Het arbeidsaanbod van psychologen, orthopedagogen en verpleegkundig specialisten GGZ in 2015

Actualisering van de aanbodparameters voor de beroepen GZ-psycholoog, klinisch neuropsycholoog, klinisch psycholoog, psychotherapeut en verpleegkundig specialist GGZ

NIVEL

Lud van der Velden

Ronald Batenburg

Eindversie 17-6-2015

Colofon

Dit is een rapport van het Capaciteitsorgaan

Postbus 20051 | 3502 LB Utrecht

info@capaciteitsorgaan.nl | www.capaciteitsorgaan.nl

T 030-2823840

Uitvoering

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Capaciteitsorgaan door NIVEL

maand/jaartal: *mei/2015*

<http://www.nivel.nl>
nivel@nivel.nl
Telefoon 030 2 729 700
Fax 030 2 729 729

©2015 NIVEL, Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het NIVEL te Utrecht. Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning in artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
1.1. Aanleiding	7
1.2. Doelstelling	7
1.3. Parameters	7
1.4. Peildata	8
1.5. Vraagstellingen	9
1.6. Leeswijzer	9
2. Methoden en dataverzameling	11
2.1. Inleiding	11
2.2. Vragenlijst	11
2.3. Steekproefbronnen	11
2.4. Soort combinatie van registraties	11
2.5. Dataverzamelingscampagne	12
2.6. Populatie, Steekproef en Respons	13
2.7. Weging	13
2.8. Representativiteit en betrouwbaarheid	13
3. Resultaten	15
3.1. Aantal werkzame personen	15
3.2. Aandeel vrouwen	15
3.3. Aantal FTE naar geslacht	16
3.4. Arbeidstijdverkorting	16
3.5. Uitstroom naar jaar en geslacht	16
3.6. Externe rendement van de opleiding	17
3.7. Overzicht parameterwaarden voor raming 2015	19
3.8. Toegift: Venn-diagram aantal werkzame personen	20

BIJLAGEN

I. Aantal BIG-geregistreerde personen in 2010-2015	23
I.1. Inleiding	23
I.2. Totaal aantal geregistreerde personen in 2010-2015	23
I.3. Totaal aantal geregistreerde personen in 2015 naar specifieke registraties	24
I.4. Unieke aantal geregistreerde personen in 2010-2015	25
I.5. Unieke aantal geregistreerde personen jonger dan 70 jaar	26
I.6. Unieke aantal geregistreerde personen jonger dan 70 jaar en met Nederlands adres	27
II. Leeftijd en geslacht van BIG-geregistreerde personen in 2015	29
II.1. Inleiding	29
II.2. GZ-psychologen (exclusief psychotherapeuten en specialisten)	29
II.3. Psychotherapeuten (exclusief specialisten)	30
II.4. Klinisch psychologen (exclusief klinisch neuropsychologen)	31
II.5. Klinisch neuropsychologen	32
II.6. Verpleegkundig specialisten GGZ	33
III. Aantal geregistreerde en werkzame personen in 2009-2012 volgens het SSB	35
III.1. Inleiding	35
III.2. Uniek aantal geregistreerde personen volgens SSB	35
III.3. Aantal werkzame personen volgens SSB	36
IV. Extra gegevens over werkzame personen in 2015	37
IV.1. Inleiding	37
IV.2. Werkzame personen naar organisatie	37
IV.3. FTE van werkzame personen naar organisatie	39
IV.4. Werkzame personen naar leeftijd	41
IV.5. Gemiddeld aantal FTE per werkzame persoon naar leeftijd	42
V. Detail-overzicht bepaling externe rendement	43
V.1. Inleiding	43
V.2. Inschatting externe rendement in 2010	43
V.3. Inschatting externe rendement in 2013	43
V.4. Inschatting externe rendement in 2015	43

Samenvatting

Dit rapport is een achtergrondstudie voor de raming die het Capaciteitsorgaan in 2015 uitbrengt voor de instroom in de (vervolg)opleidingen tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog, klinisch psycholoog en de verpleegkundig specialist GGZ. Dit onderzoek was bedoeld om voor het ramingsmodel actuele waarden voor een aantal parameters over het zorgaanbod op te leveren.

Net als eerder, is voor dit onderzoek een unieke indeling gemaakt in soorten registraties:

1. GZ-psycholoog (en geen psychotherapeut of specialist)
2. Psychotherapeut (en geen specialist, maar eventueel wel GZ-psycholoog)
3. Klinisch psycholoog (en geen Klinisch neuropsycholoog, maar eventueel wel Psychotherapeut en altijd ook GZ-psycholoog)
4. Klinisch neuropsycholoog (en eventueel ook nog Klinisch psycholoog en/of Psychotherapeut en altijd ook GZ-psycholoog)
5. Verpleegkundig specialist GGZ

Hieronder staan de belangrijkste uitkomsten in tabelvorm weergegeven. Het betreft voor elke beroepsgroep het aantal werkzame personen, het aandeel vrouwen, het aantal FTE per man en vrouw, het eventuele effect van arbeidstijdverkorting, de uitstroom in de komende 20 jaar naar geslacht en het externe rendement van de opleiding.

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	VS- GGZ
Aantal werkzame personen	8.474	1.882	1.854	123	622
Aandeel vrouwen	83,4%	67,3%	71,0%	63,4%	65,2%
Aantal FTE per man	0,961	0,833	1,017	1,013	0,976
Aantal FTE per vrouw	0,849	0,789	0,875	0,919	0,912
Arbeidstijdverkorting	0%	0%	0%	0%	0%
Uitstroom-% mannen					
tot 2020	19,7%	51,6%	26,7%	28,8%	1,5%
tot 2025	41,8%	70,3%	55,9%	41,0%	7,2%
tot 2030	62,3%	79,0%	77,9%	67,3%	30,4%
tot 2035	67,3%	86,6%	89,0%	81,0%	52,5%
Uitstroom-% vrouwen					
tot 2020	9,5%	26,3%	13,3%	4,3%	1,9%
tot 2025	20,3%	41,6%	27,4%	10,9%	5,6%
tot 2030	29,9%	57,9%	50,7%	23,0%	18,6%
tot 2035	42,8%	70,4%	63,5%	44,9%	37,0%
Extern rendement-%					
na 1 jaar	95,0%	99,0%	95,0%	100,0%	97,0%
na 5 jaar	95,0%	97,0%	98,0%	96,0%	98,0%
na 10 jaar	85,0%	94,0%	97,0%	93,5%	95,5%
na 15 jaar	87,5%	80,0%	94,5%	91,0%	93,0%

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Het Capaciteitsorgaan wil in 2015 een nieuw advies uitbrengen voor de instroom in de (vervolg)opleidingen tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog, klinisch psycholoog en de verpleegkundig specialist GGZ. Om te weten wat voor waarden over het zorgaanbod van deze beroepsgroepen ingevuld moeten worden in het ramingsmodel, heeft het NIVEL eind 2014/begin 2015 een achtergrondstudie uitgevoerd. De hoofdvraag was in feite een actualisering van de aanbodparameters.

1.2. Doelstelling

Dit onderzoek heeft als doel de aanbodgegevens te actualiseren die nodig zijn voor het opstellen van een capaciteitsraming voor de (vervolg)opleidingen tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog, klinisch psycholoog en de verpleegkundig specialist GGZ.

1.3. Parameters

In het ramingsmodel spelen aan aantal waarden over het zorgaanbod een rol voor het berekenen van de benodigde instroom in de opleiding. Achtereenvolgens gaat het om de volgende “parameters”.

Aantal werkzame personen

Het huidige aantal werkzame personen is in feite het startpunt voor de berekeningen. Het geeft in een cijfer weer hoe groot het huidige zorgaanbod is in personen. In combinatie met het aandeel vrouwen (zie hierna) en het aantal FTE per man en per vrouw (zie eveneens hierna), kan het huidige zorgaanbod vervolgens nog uitgedrukt worden in FTE. In principe geldt: hoe groter het aantal werkzame personen, hoe meer mensen opgeleid moeten worden.

Aandeel vrouwen

Het aandeel vrouwen is het tweede element. Door expliciet te kijken met het aantal werkzame mannen en vrouwen, hun aantal FTE én de te verwachten in- en uitstroom van mannen en vrouwen, kan rekening worden gehouden met effecten van een veranderend aandeel vrouwen op het zorgaanbod in FTE. Vaak geldt: hoe groter (de stijging in) het aandeel vrouwen, hoe meer mensen opgeleid moeten worden.

Aantal FTE naar geslacht

Het aantal FTE per man en vrouw wordt gebruikt om het aantal werkzame personen (zie hiervoor) en het aandeel vrouwen (zie eveneens hiervoor) te vertalen naar het huidige zorgaanbod in FTE. Stel: er zijn 1.000 werkzame personen, waarvan 50% vrouw en de mannen werken gemiddeld 0,8 FTE en de vrouwen 0,6 FTE, dan wordt door de 500 mannen in totaal 400 FTE gewerkt en door de 500 vrouwen 300 FTE. Samen werken ze dan 700 FTE, oftewel 0,7 FTE per werkzame persoon. Stel verder dat er van de mannen 200 zullen uitstromen en er 100 instromen en dat er bij de vrouwen 100 zullen uitstromen en 200 instromen, dan zijn er straks wederom 1000 werkzame personen, maar is het aantal mannen 400 geworden en het aantal vrouwen 600. Het aandeel vrouwen is

dan dus gestegen van 50% naar 60%. Het zorgaanbod in personen is dan gelijk gebleven (op 1.000 personen), maar het zorgaanbod in FTE zal dan waarschijnlijk zijn gedaald tot $400 \text{ mannen} * 0,8 \text{ FTE} = 320 \text{ FTE}$ van de mannen en $600 \text{ vrouwen} * 0,6 \text{ FTE} = 360 \text{ FTE}$ van de vrouwen. Bij elkaar werkt men dan straks 680 FTE in plaats van 700 FTE. In principe geldt: hoe groter het verschil in aantal FTE van mannen en vrouwen, hoe meer mensen opgeleid moeten worden.

Arbeidstijdverkorting

De parameter voor arbeidstijdverkorting kan gebruikt worden om aan te geven dat één FTE in de toekomst niet meer gelijk is aan één FTE van nu. In principe geldt: hoe groter de arbeidstijdverkorting, hoe meer mensen opgeleid moeten worden.

Uitstroom naar jaar en geslacht

De uitstroom in de komende 20 jaar naar geslacht, geeft aan hoeveel van de huidige werkzame personen straks niet meer werkzaam zal zijn. Het is daarmee een indicator van de vervangingsvraag. In principe geldt: hoe groter de uitstroom, hoe meer mensen opgeleid moeten worden.

Externe rendement

Het externe rendement van de opleiding geeft aan welk deel van degenen die nog opgeleid gaan worden ook daadwerkelijk actief zijn in het beroep na 1 tot 15 jaar na afronding van de opleiding. Het is daarmee enigszins vergelijkbaar met de rol van de parameter “uitstroom” bij de werkzame personen, maar het “externe rendement” geeft in feite juist aan welk deel niet uitstroomt.

In principe geldt: hoe groter het externe rendement, hoe minder mensen opgeleid moeten worden.

Naast de aanbodparameters die hiervoor zijn besproken, zijn er overigens nog een aantal andere parameters die een rol spelen in het ramingsmodel. Dat betreft parameters over de opleiding (onder andere het aantal dat al is ingestroomd en nog zal instromen, plus het interne rendement van de opleiding) en de zorgvraag (onder andere de te verwachten ontwikkeling in zorgvraag op basis van demografische bevolkingsprognoses). Op deze parameters wordt verder in dit rapport niet ingegaan.

1.4. Peildata

Voor de meeste parameters van het ramingsmodel geldt dat ze betrekking hebben op een bepaald moment: de peildatum.

Voor de eerste raming van de GG-beroepen van het Capaciteitsorgaan (“Capaciteitsplan 2011”) was 1-1-2010 de peildatum.

Voor het eerste arbeidsmarktonderzoek dat het NIVEL heeft uitgevoerd (“NIVEL 2012”), was 1-1-2012 de peildatum. De gegevens zijn echter feitelijk eind 2011 verzameld.

Voor de tweede raming die het Capaciteitsorgaan heeft gedaan (“Capaciteitsplan 2013”) was 1-1-2013 de peildatum. Een aantal gegevens die eind 2011 waren verzameld, zijn toen met behulp van ontwikkelingen in het aantal geregistreerde professionals geactualiseerd.

Voor het tweede (en huidige) arbeidsmarktonderzoek dat het NIVEL heeft uitgevoerd ("NIVEL 2015"), was 1-1-2015 de peildatum. De gegevens zijn echter feitelijk eind 2014 verzameld.

1.5. Vraagstellingen

De vraagstellingen voor elk van de beroepen gezondheidszorgpsycholoog, klinisch neuropsycholoog, klinisch psycholoog, psychotherapeut en verpleegkundig specialist GGZ luiden als volgt:

1. wat is per 1-1-2015 het aantal (uniek) werkzame personen in de gezondheidszorg en hoe verhoudt zich dat tot vorige peildata?
2. wat is per 1-1-2015 het aandeel vrouwen bij de werkzame personen en hoe verhoudt zich dat tot vorige peildata?
3. wat is per 1-1-2015 het aantal fte dat zij werken, naar geslacht en hoe verhoudt zich dat tot vorige peildata?
4. wat is de invloed van de factor arbeidstijdverkorting/arbeidstijdsverandering op de benodigde capaciteit in de komende 20 jaar, in verwachte procentuele verandering per jaar en hoe verhoudt zich dat tot vorige peildata?
5. wat is de uitstroom uit de beroepsgroep in de komende 5, 10, 15 en 20 jaar, naar geslacht en hoe verhoudt zich dat tot vorige peildata?
6. wat is de invloed van de factor extern rendement van de opleiding op de benodigde capaciteit 1, 5, 10 en 15 jaar na afronding van de opleiding en hoe verhoudt zich dat tot vorige peildata?

1.6. Leeswijzer

Het voorliggende rapport bevat een rapportage over de dataverzamelingcampagne (hoofdstuk 2) en een hoofdstuk waarin de resultaten voor de hoofdvragen voor deze studie worden beantwoord (hoofdstuk 3). De bijlagen bevatten een aantal overzichten van het aantal geregistreerde personen in 2010-2015 (bijlage I), gegevens over de leeftijd en het geslacht van de geregistreerde personen in 2015 (bijlage II), gegevens over het aantal geregistreerde en werkzame personen in 2009-2012 volgens het CBS (bijlage III), een aantal extra gegevens over werkzame personen in 2015 (bijlage IV) en een detail-overzicht van de bepaling van het externe rendement in 2010, 2013 en 2015 (bijlage V).

Een aantal van de in de bijlagen I tot en met V gepresenteerde gegevens zijn weliswaar interessant, maar niet direct relevant voor het beantwoorden van de vraagstellingen. Gesteld kan worden dat het dan om tabellen gaat die eerder "nice to know" dan "need to know" zijn. Ze zijn toch opgenomen in dit rapport omdat daarmee een volledig beeld wordt gegeven van de achtergrond- en arbeidsmarktgegevens die met dit onderzoek zijn achterhaald.

Deze studie is een vervolg op onderzoek dat het NIVEL in 2011/2012 heeft uitgevoerd. Daarover is het rapport "*Het arbeidsaanbod van psychologen, orthopedagogen en verpleegkundig specialisten GGZ in 2012*" verschenen. In dat rapport wordt uitgebreid ingegaan op een aantal specifieke punten, zoals de rol van de verschillende soorten hulpverleners en de rationale van een unieke indeling naar beroepsgroep. De lezer wordt naar het vorige rapport verwezen voor dergelijke informatie.

2. Methoden en dataverzameling

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal belangrijke uitgangspunten voor dit onderzoek. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de vragenlijst (par. 2.2), de steekproefbronnen (par. 2.3), de dataverzamelingscampagne (par. 2.4), details over de populatie, de steekproef en de respons (par. 2.5) en de weging die is toegepast om de respondenten representatief te maken voor geheel Nederland (par. 2.6).

2.2. Vragenlijst

Het NIVEL heeft eind 2014 een vragenlijstonderzoek uitgevoerd. Daarvoor is een vragenlijst ontwikkeld die op internet kon worden ingevuld. De vragen hadden betrekking op algemene gegevens van de respondenten (zoals geboortejaar, geslacht, opleidingen, registraties, lidmaatschappen) en de arbeidsmarktpositie (zoals of men werkzaam is in de zorg en zo ja, onder welke beroepstitels en in welke organisaties men werkzaam is en voor hoeveel uur)

De vragenlijst is afgeleid van de vragenlijst die eind 2011 is uitgezet. Conceptvragenlijsten zijn twee keer besproken in vergaderingen van de begeleidingscommissie van het Capaciteitsorgaan. Verder zijn een aantal keer schriftelijke en mondeling reacties ontvangen van leden van de begeleidingscommissie en de bureaumedewerkers van het Capaciteitsorgaan.

2.3. Steekproefbronnen

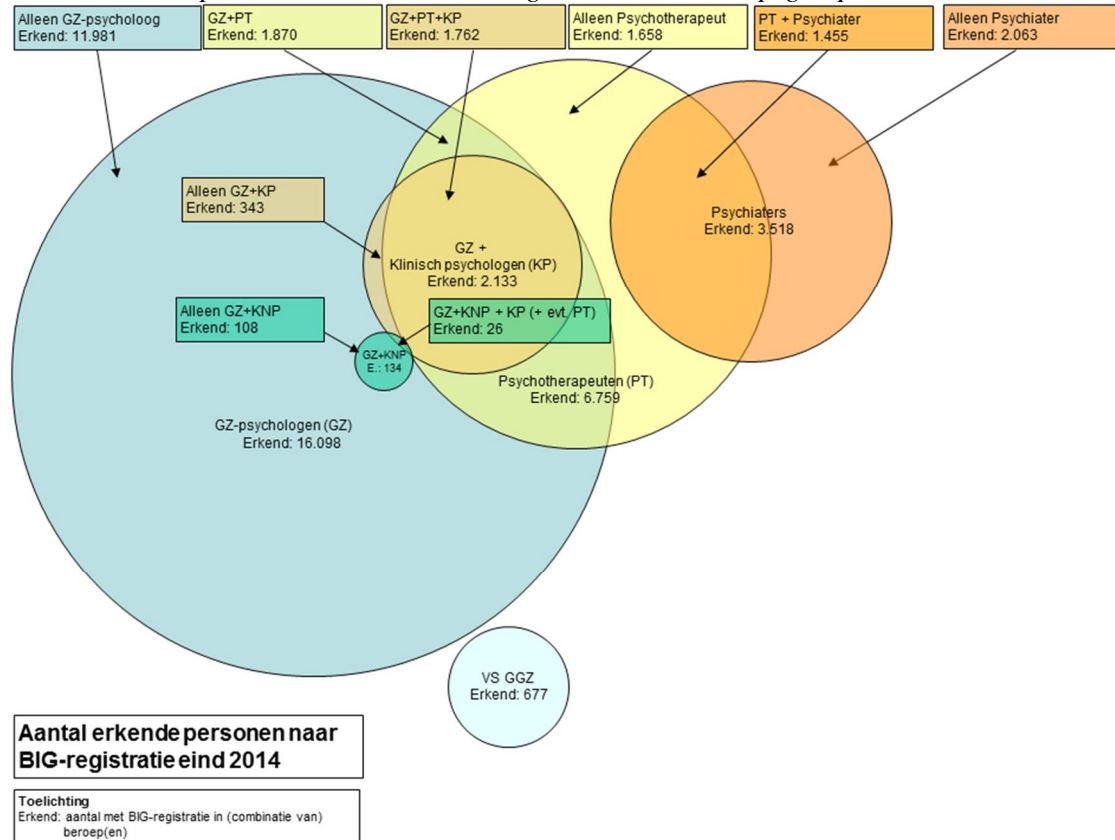
Voor deze enquête zijn onder andere steekproeven getrokken uit iedereen die begin november 2014 bij het BIG geregistreerd stond voor een bepaalde erkenning, een Nederlands adres had en op 1-1-2015 nog geen 70 jaar zou zijn.

Daarnaast zijn nog steekproeven getrokken uit de niet-BIG-geregistreerde leden van het NIP (het Nederlands Instituut voor Psychologie) en de NVO (de Nederlandse Vereniging van pedagogen en Onderwijskundigen). Ook daarbij is een selectie gemaakt van leden met een Nederlands adres en die op 1-1-2015 nog geen 70 jaar zouden zijn.

2.4. Soort combinatie van registraties

Mensen kunnen meer dan één BIG-registratie hebben. Voor bepaalde erkenningen geldt zelfs dat deze altijd in combinatie met een andere erkenning voorkomen. Zo hebben alle Klinisch psychologen en Klinisch neuropsychologen ook nog een erkenning als GZ-psycholoog. Maar Klinisch psychologen hebben daarnaast meestal ook nog een erkenning als Psychotherapeut. Een deel van de Psychotherapeuten heeft ook nog een erkenning als Psychiater. De overlap van de verschillende registraties is zichtbaar gemaakt in het volgende Venn-diagram. Daarbij is de omvang en de overlap van de cirkels zo veel mogelijk evenredig gemaakt aan het aantal personen.

Figuur 2.1: Venn-diagram van het aantal erkende personen in het BIG-register naar de overlap tussen de verschillende registraties van beroeps groepen

Bron: analyse door NIVEL van BIG-register per 15-11-2014; zie tabel I.1 en I.2. De aantallen zijn inclusief personen van 70 jaar en ouder en personen met een niet-Nederlands adres.

Leeswijzer: het totaal aantal mensen dat erkend is als Klinisch psycholoog (en dus altijd ook als GZ-psycholoog), is in de betreffende cirkel te zien als 2.133; daarvan zijn er volgens de gegevens in de rechthoeken 343 alleen GZ+KP, 1.762 zijn GZ+PT+KP en 26 zijn GZ+KNP+KP (+ evt. PT); samen is dat 2.131 personen; daarnaast zijn er volgens tabel I.2 nog 2 Psychiaters die tevens KP zijn, wat in de figuur niet is aangegeven.

NB: er zijn ook niet-BIG-geregistreerde hulpverleners; zie figuur 3.1.

Net als eerder, is voor dit onderzoek een unieke indeling gemaakt in soorten registraties:

1. GZ-psycholoog (en geen psychotherapeut of specialist)
2. Psychotherapeut (en geen specialist, maar eventueel wel GZ-psycholoog)
3. Klinisch psycholoog (en geen Klinisch neuropsycholoog, maar eventueel wel Psychotherapeut en altijd ook GZ-psycholoog)
4. Klinisch neuropsycholoog (en eventueel ook nog Klinisch psycholoog en/of Psychotherapeut en altijd ook GZ-psycholoog)
5. Verpleegkundig specialist GGZ

Alhoewel de psychiaters op zich zelf geen doelgroep vormen van dit onderzoek, is wel nog gekeken naar de groep van psychiaters die tevens psychotherapeut zijn.

2.5. Dataverzamelingscampagne

Begin november 2014 zijn brieven gestuurd naar alle geselecteerde personen. Voor wat betreft de BIG-geregistreerde personen is dat vanuit het NIVEL gebeurd. Voor wat betreft het NIP en de NVO zijn de brieven door deze organisaties zelf verstuurd. In de brief werd opgeroepen deel te nemen aan het onderzoek, door met de gebruikersnaam en een wachtwoord dat in de brief werd vermeld in te loggen op een website.

Na 3 weken zijn aan alle non-respondenten van dat moment herinneringsbrieven gestuurd. Dat is ook gebeurd na 6 weken.

2.6. Populatie, Steekproef en Respons

Van de in totaal 11.091 personen die enkel en alleen als GZ-psycholoog erkend zijn, jonger dan 70 jaar zijn en een woonadres in Nederland hebben, zijn er, at rondom, 918 aangeschreven. Daarvan hebben er 317 meegedaan aan het onderzoek. Dat komt neer op een responspercentage van 34,5%.

Van de 2.479 psychotherapeuten die enkel en alleen psychotherapeut zijn, maar eventueel wel nog GZ-psycholoog, zijn er 356 aangeschreven en hebben er 124 aan het onderzoek meegedaan. Dat komt neer op een responspercentage van 34,8%.

Tabel 2.1: *Aantal personen jonger dan 70 jaar en woonachtig in Nederland in de populatie, steekproef en respons naar soort registratie*

	Totaal in populatie	Totaal in steekproef	Totaal respons	Responspercentage
GZ-psycholoog (geen PT of spec.)	11.091	918	317	34,5%
Psychotherapeut (geen spec.)	2.479	356	124	34,8%
Klinisch psycholoog (geen KNP)	2.032	410	159	38,8%
Klinische neuropsycholoog	129	129	60	46,5%
Verpleegkundig specialist GGZ	656	324	129	39,8%
Psychiater & Psychotherapeut	1.302	258	63	24,4%
NIP-leden (niet-BIG)	5.661	405	106	26,2%
NVO-leden (niet-BIG)	4.898	544	154	28,3%

2.7. Weging

Om landelijke cijfers te krijgen, zijn de respondenten gewogen naar erkenning, geslacht en 5-jaarsleeftijdsgroep. Een zelfde werkwijze is ook eind 2011 uitgevoerd. Voor elke combinatie van soort erkenning (bijvoorbeeld Verpleegkundig specialist GGZ), geslacht (bijvoorbeeld vrouw) en 5-jaarsleeftijdsgroep (bijvoorbeeld 30-34 jaar), is nagegaan hoeveel personen in de populatie zaten en hoeveel respondenten beschikbaar waren. Het gewicht is vervolgens berekend door het aantal personen in de populatie (in dit geval 58 vrouwelijke verpleegkundig specialisten GGZ van 30-34 jaar) te delen door het aantal respondenten (in dit geval 13). Voor het voorbeeld is het gewicht dan $58/13 = 4,5$. Door nu het aantal respondenten te wegen met dit gewicht, tellen de 13 respondenten alsnog weer voor 58 personen in de populatie.

2.8. Representativiteit en betrouwbaarheid

Voor elke soort registratie of lidmaatschap zijn at random een aantal personen aangeschreven. De steekproef is daarom per definitie representatief voor de populatie. Maar niet iedereen die is aangeschreven heeft ook meegedaan. Daarbij zijn kleine, maar niet-systematische verschillen geconstateerd naar leeftijd en geslacht. Omdat de responsgroep gewogen is naar leeftijd en geslacht, kunnen deze verschillen in responspercentage naar leeftijd en/of geslacht geen rol meer spelen in de gewogen resultaten.

Onduidelijk blijft daarentegen of er andere kenmerken zijn waarop de respondenten en non-respondenten verschillen en dan met name die kenmerken die betrekking hebben op de hoofdvragen van dit onderzoek. Bijvoorbeeld de werkzaamheid. Zijn de non-respondenten wellicht wat vaker niet werkzaam dan de respondenten? Omdat we van de non-respondenten niet weten of ze werkzaam zijn, kunnen we dat niet testen en kunnen we eigenlijk niet anders dan hopen dat de werkzaamheid geen rol heeft gespeeld bij de respons. Daarbij geldt overigens dat de oudere leeftijdsgroepen niet systematisch een lagere respons hebben laten zien, maar wel een lager aandeel dat werkt. Zou de werkzaamheid een rol hebben gespeeld bij de respons, dan zou eigenlijk te zien moeten zijn geweest dat de respons lager wordt naarmate de leeftijd hoger is.

Tegelijkertijd blijft er ook nog de onzekerheid die bij elk steekproefonderzoek speelt: wat zijn de betrouwbaarheidsmarges waarmee op basis van de respondenten een uitspraak over de gehele populatie gedaan kan worden? Het blijkt dat grofweg gesteld kan worden dat voor elke beroepsgroep geldt dat er een 95%-onzekerheidsmarge is van ongeveer 5% in het aantal werkzame personen. Dat is in onze ogen een acceptabele marge.

3. Resultaten

3.1. Aantal werkzame personen

Het aantal werkzame personen per beroepsgroep is voor 1-1-2015 afgeleid van de eind 2014 gehouden enquête. Iedereen die aangaf te werken in de zorg, is geteld als werkzaam. Dat is ook de wijze waarop dit voor 2012 is gedaan. Voor het Capaciteitsplan 2013 zijn de gegevens van 2012 deels geëxtrapoleerd naar 2013 op basis van de ontwikkeling van het aantal geregistreerde personen. Maar voor de Klinisch psychologen, Klinisch neuropsychologen en Verpleegkundig Specialist GGZ is toen aangenomen dat het aantal geregistreerde personen per 1-1-2013 tevens het aantal werkzame personen was. Voor 2010 zijn indertijd schattingen gemaakt op basis van het aantal geregistreerde personen en, voor wat betreft de GZ-psychologen en Psychotherapeuten, het aantal geregistreerde personen en gegevens van het CBS het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) over 2008.

Tabel 3.1: Aantal in zorg werkzame personen naar soort registratie en peildatum

Aantal werkzame personen	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	VS-GGZ
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	6.035	1.560	1.965	75	150
Per 1-1-2012 (NIVEL 2012)	7.500	1.950	1.900	90	240
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	8.100	2.020	2.008	113	438
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	8.474	1.882	1.854	123	622

Bron 2010: SSB 2008 en/of BIG begin 2010 of 2011; Bron 2012: enquête eind 2011 en BIG eind 2011; Bron 2013: enquête eind 2011 en/of BIG begin 2013; Bron 2015: enquête eind 2014 en BIG eind 2014.

3.2. Aandeel vrouwen

Het aandeel vrouwen per beroepsgroep op 1-1-2015 is simpelweg het aantal werkzame vrouwen gedeeld door het totaal aantal werkzame personen. Dat is ook de wijze waarop dit voor 2012 is gedaan. Voor het Capaciteitsplan 2013 zijn de gegevens van 2012 van toepassing verklaard op 1-1-2013. Voor 2010 zijn indertijd schattingen gemaakt op basis van het aantal geregistreerde personen en/of het SSB.

Tabel 3.2: Aandeel vrouwen bij in zorg werkzame personen naar soort registratie en peildatum

Aandeel vrouwen	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	VS-GGZ
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	70%	52%	58%	51%	60%
Per 1-1-2012 (NIVEL 2012)	80%	61%	65%	54%	65%
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	80%	61%	65%	54%	65%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	83%	67%	71%	63%	65%

Bron 2010: SSB 2008 en/of BIG begin 2010 of 2011; Bron 2012: enquête eind 2011 en BIG eind 2011; Bron 2013: enquête eind 2011; Bron 2015: enquête eind 2014 en BIG eind 2014.

3.3. Aantal FTE naar geslacht

In de enquête van 2014 is gevraagd naar het aantal uren dat men normaal per week werkzaam is, exclusief overwerk. Het aantal FTE is hiervan afgeleid, door het aantal uur per week te delen door 36. Dat is ook de wijze waarop dit in 2012 is gedaan. Voor het Capaciteitsplan 2013 zijn de gegevens van 2012 van toepassing verklaard op 1-1-2013. Voor 2010 zijn indertijd schattingen gemaakt op basis van gegevens van het CBS het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) over 2008. Daarbij is voor de Klinisch neuropsychologen en de Verpleegkundig Specialisten GGZ aangenomen dat zij een zelfde aantal FTE werken als de GZ-psychologen.

Tabel 3.3: Aantal FTE per man en vrouw van in zorg werkzame personen naar soort registratie en peildatum

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	VS-GGZ
Aantal FTE per man					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	0,80	0,85	0,84	0,80	0,80
Per 1-1-2012 (NIVEL 2012)	0,89	0,85	1,01	0,94	1,00
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	0,89	0,85	1,01	0,94	1,00
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	0,96	0,83	1,02	1,01	0,98
Aantal FTE per vrouw					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	0,75	0,73	0,78	0,75	0,75
Per 1-1-2012 (NIVEL 2012)	0,82	0,78	0,87	0,89	0,91
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	0,82	0,78	0,87	0,89	0,91
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	0,85	0,79	0,88	0,92	0,91

Bron 2010: SSB 2008; Bron 2012: enquête eind 2011; Bron 2013: enquête eind 2011; Bron 2015: enquête eind 2014.

3.4. Arbeidstijdverkorting

In de enquête is gevraagd of men meer of minder aantal uren wil werken. Per saldo wil men iets minder gaan werken. Maar in vergelijking met de vorige meting blijkt men feitelijk nog ongeveer dezelfde hoeveelheid uur per persoon te werken en soms zelfs iets meer. Daarom is, net als in de vorige ramingen, aangenomen dat er geen sprake zal zijn van arbeidstijdverkorting.

Tabel 3.4: Verwachte arbeidstijdverkorting van in zorg werkzame personen naar soort registratie en peildatum

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	VS-GGZ
Arbeidstijdverkorting					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	0%	0%	0%	0%	0%
Per 1-1-2012 (NIVEL 2012)	0%	0%	0%	0%	0%
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	0%	0%	0%	0%	0%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	0%	0%	0%	0%	0%

Bron 2010: aanname; Bron 2012: enquête eind 2011; Bron 2013: enquête eind 2011; Bron 2015: enquête eind 2014.

3.5. Uitstroom naar jaar en geslacht

De uitstroom is, net als bij de vorige raming en conform hetgeen is besproken in de werkgroep op 25 november 2014, bepaald op basis van zowel de enquête als het Sociaal

Statistisch Bestand (SSB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Voor beide bronnen is de verwachte uitstroom bepaald en die is vervolgens gemiddeld.

In de enquête is gevraagd naar het verwachte jaar van uitstroom. Iedereen die voor een bepaald jaar verwacht uit te stromen of 70 jaar oud wordt, wordt verondersteld uitgestroomd te zijn in dat jaar. Deze door de respondenten verwachte uitstroom is op zich redelijk indicatief voor de te verwachten uitstroom. Daarbij geldt dat de respondenten waarschijnlijk rekening hebben gehouden met de ontwikkelingen rond de verhoging van de AOW-leeftijd. Maar onvoorziene uitstroom in verband met bijvoorbeeld overlijden, ziekte of andere redenen wordt daarin uiteraard niet verdisconteerd.

In het SSB zijn onder andere gegevens bekend van iedereen die in 2012 een bepaald soort BIG-erkenning hadden. Van die mensen is bekend of zij werkzaam waren in de zorg. Daarmee kon naar geslacht en 5-jaarsleeftijdsgroep berekend worden welk deel van de erkende personen werkzaam was. Om de toekomstige uitstroom te bepalen zijn de toenmalige percentages werkzame personen toegepast op het huidige aantal werkzame personen volgens de enquête, met steeds een verschuiving van 5 jaar. Voor degenen die bijvoorbeeld nu 35-39 jaar zijn, is voor de uitstroom over 5 jaar gekeken naar het aandeel werkzame personen onder de 40-44-jarigen.

Voor de raming in 2013 is uitgegaan van de uitkomsten van de respondenten uit de enquête van 2011 plus een analyse van het SSB uit 2009. Voor 2010 zijn indertijd gegevens van het SSB over 1999-2007 geanalyseerd en zijn gemiddelde uitstroomcijfers per jaar bepaald.

Tabel 3.5: *Verwachte uitstroom in 5, 10, 15 en 20 jaar van in zorg werkzame personen naar soort registratie en peildatum*

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	VS-GGZ
Uitstroom eerste 5 jaar					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	23%	22%	23%	x	x
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	14%	36%	17%	9%	7%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	11%	35%	17%	13%	2%
Uitstroom eerste 10 jaar					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	44%	42%	44%	x	x
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	30%	61%	44%	25%	19%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	23%	51%	36%	22%	6%
Uitstroom eerste 15 jaar					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	61%	50%	62%	x	x
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	44%	73%	63%	42%	39%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	35%	65%	59%	39%	23%
Uitstroom eerste 20 jaar					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	72%	72%	73%	x	x
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	55%	85%	77%	60%	57%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	47%	76%	71%	58%	42%

Bron 2010: SSB 1999-2007; Bron 2013: enquête eind 2011 en SSB 2009; Bron 2015: enquête eind 2014 en SSB 2012.

3.6. Externe rendement van de opleiding

Het externe rendement kon tot nu toe niet tot nauwelijks gebaseerd worden op empirische informatie. Hieronder staat een summiere reconstructie van de schatting van het externe rendement. In bijlage II staat overigens een meer uitgebreide beschrijving van hoe tot nu toe met het externe rendement is omgegaan.

In feite werd in 2010 uitgegaan van 1% uitstroom per jaar, maar met een aantal nuances. Zo werd voor alle beroepen uitgegaan van 2% uitstroom in het 1^e jaar. Daarna werd voor een aantal vakken uitgegaan van bijna 1% per jaar in de volgende 4 jaar en precies 1% per jaar daarna. Voor de Psychotherapeuten werd echter uitgegaan van 2% uitstroom per jaar in de eerste 5 jaar en 1% per jaar daarna. Voor de GZ-psychologen werd uitgegaan van gemiddeld 3% uitstroom per jaar in de eerste 5 jaar en 1% per jaar daarna. De wat lagere rendement voor de GZ-psychologen en Psychotherapeuten werden indertijd gebaseerd op gegevens over het SSB-bestand over de gemiddelde uitstroom tussen 1999 en 2007.

In 2013 is een vergelijkbare aanpak gevolgd. Toen is gekeken naar gegevens over de gemiddelde uitstroom tussen 1999 en 2010. Op basis daarvan leek het nodig om de uitstroom in de eerste 5 jaar op gemiddeld 2% per jaar te zetten en daarna op 1%. Alleen voor de Psychotherapeuten bleek toen een hogere uitstroom van 4% per jaar in de eerste 5 jaar te gelden.

Nu is gekeken naar de uitkomsten van de enquête. Daarbij is berekend welk deel van degenen die op 1-1-2015 nog geen 55 jaar waren en ongeveer 1, 5, 10 en zo mogelijk 15 jaar geleden voor het eerst zijn erkend en inmiddels niet zijn doorgestroomd naar een andere registratie, op 1-1-2015 werkzaam zijn in de zorg in Nederland. Op basis daarvan is voorgesteld om de uitkomsten van die analyse te gebruiken als voorspelling voor het toekomstige externe rendement. Dit is in principe conform hetgeen is besproken in de werkgroep op 25 november 2014. Toen is voorgesteld om op basis van historische registratiegegevens zo goed mogelijk te bepalen wat voor uitstroom en doorstroom na afronding van de opleiding verwacht mag worden. Door degenen die zijn doorgestroomd niet mee tellen in zowel de “teller” (het aantal geregistreerden dat niet meer werkzaam is in het betreffende beroep) als de “noemer” (het aantal geregistreerden), is de rendementsverwachting gezuiverd voor doorstroom. Maar de melding indertijd dat ook gekeken zou worden naar wat respondenten voor doorstroom verwachten, is niet relevant gebleken.

Tabel 3.6: *Verwachte externe rendement na 1, 5, 10 en 15 van in zorg werkzame personen naar soort registratie en peildatum*

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	VS-GGZ
Extern rendement na 1 jaar					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	98%	98%	98%	98%	98%
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	98%	98%	98%	98%	98%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	95%	99%	95%	100%	97%
Extern rendement na 5 jaar					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	85%	90%	95%	95%	95%
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	90%	80%	90%	90%	90%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	95%	97%	98%	96%	98%
Extern rendement na 10 jaar					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	80%	85%	90%	90%	90%
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	85%	75%	85%	85%	85%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	85%	94%	97%	94%	96%
Extern rendement na 15 jaar					
Per 1-1-2010 (raming CO 2011)	75%	80%	85%	85%	85%
Per 1-1-2013 (raming CO 2013)	80%	70%	80%	80%	80%
Per 1-1-2015 (NIVEL 2015)	88%	80%	95%	91%	93%

Bron 2010: SSB 1999-2007 plus aannames; Bron 2013: SSB 1999-2009 plus aannames; Bron 2015: enquête 2014.

3.7. Overzicht parameterwaarden voor raming 2015

In de volgende tabel staan alle waarden op een rij die een rol spelen bij de raming die in 2015 wordt uitgevoerd.

Tabel 3.7: Overzicht parameterwaarden voor raming 2015

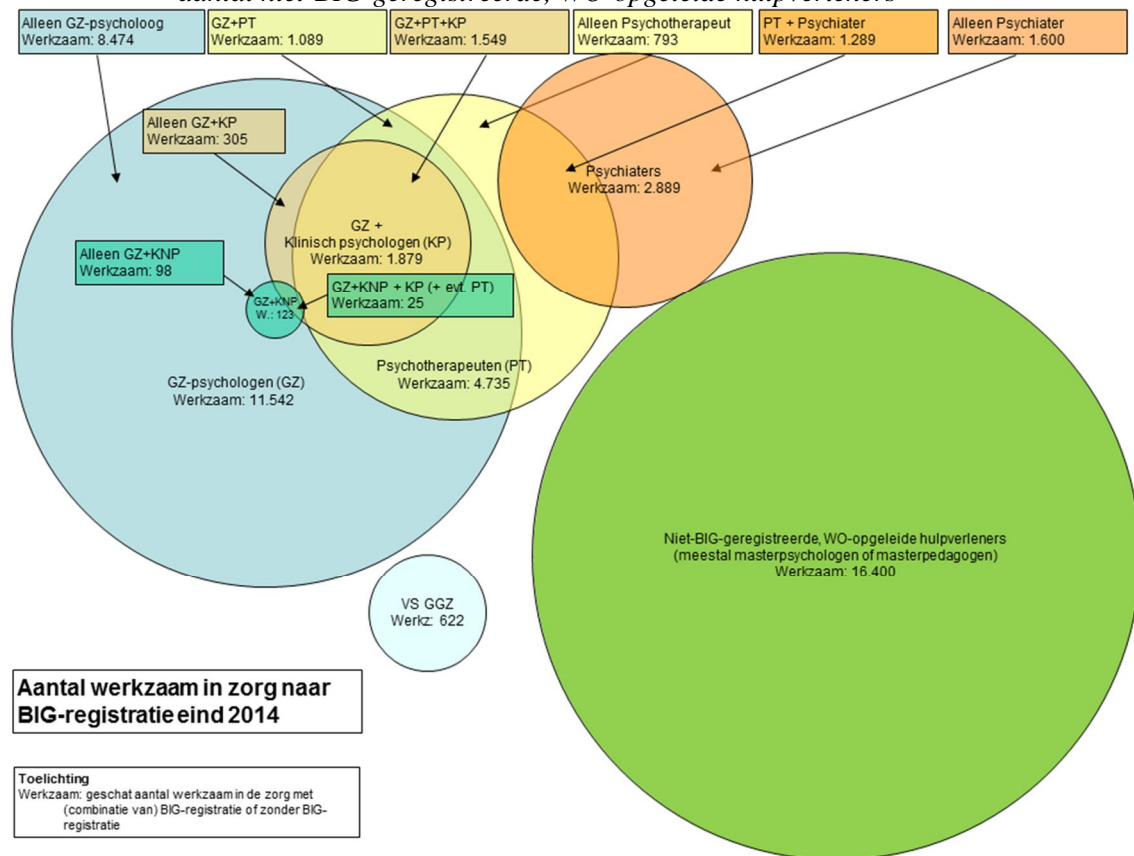
	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	VS- GGZ
Aantal werkzame personen	8.474	1.882	1.854	123	622
Aandeel vrouwen	83,4%	67,3%	71,0%	63,4%	65,2%
Aantal FTE per man	0,961	0,833	1,017	1,013	0,976
Aantal FTE per vrouw	0,849	0,789	0,875	0,919	0,912
Arbeidstijdverkorting	0%	0%	0%	0%	0%
Uitstroom-% mannen					
tot 2020	19,7%	51,6%	26,7%	28,8%	1,5%
tot 2025	41,8%	70,3%	55,9%	41,0%	7,2%
tot 2030	62,3%	79,0%	77,9%	67,3%	30,4%
tot 2035	67,3%	86,6%	89,0%	81,0%	52,5%
Uitstroom-% vrouwen					
tot 2020	9,5%	26,3%	13,3%	4,3%	1,9%
tot 2025	20,3%	41,6%	27,4%	10,9%	5,6%
tot 2030	29,9%	57,9%	50,7%	23,0%	18,6%
tot 2035	42,8%	70,4%	63,5%	44,9%	37,0%
Extern rendement-%					
na 1 jaar	95,0%	99,0%	95,0%	100,0%	97,0%
na 5 jaar	95,0%	97,0%	98,0%	96,0%	98,0%
na 10 jaar	85,0%	94,0%	97,0%	93,5%	95,5%
na 15 jaar	87,5%	80,0%	94,5%	91,0%	93,0%

3.8. Toegift: Venn-diagram aantal werkzame personen

Op basis van het onderzoek kan een Venn-diagram gemaakt worden van het aantal werkzame personen, inclusief degenen die werkzaam zijn als hulpverlener en geen BIG-registratie hebben.

Het aantal niet-BIG-geregistreerde hulpverleners is duidelijk de grootste groep, met ongeveer 16.400 werkzame personen. De op één na grootste groep zijn de GZ-psychologen, met ongeveer 11.540 werkzame personen. In dat aantal van 11.540 werkzame GZ-psychologen, zijn onder andere de ongeveer 1.880 werkzame Klinisch psychologen meegeteld. Alle Klinisch psychologen zijn namelijk tevens GZ-psycholoog.

Figuur 3.1: Venn-diagram van het aantal werkzame personen, inclusief een schatting van het aantal niet-BIG-geregistreerde, WO-opgeleide hulpverleners

Bron: Enquête 2014; totalen voor "GZ (excl. PT en spec.)" (8.474), "PT (excl. spec.)" (1.089+793=1.882), "KP (excl. KNP)" (1549+305=1.854), "KNP" (98+25=123) en "VS-GGZ" (622) corresponderen met tabel 3.1.

Leeswijzer: het totaal aantal mensen dat erkend is als Klinisch psycholoog (en dus altijd ook als GZ-psycholoog) én werkzaam is in de zorg, is in de betreffende cirkel te zien als 1.879; daarvan zijn er volgens de gegevens in de rechthoeken 305 alleen GZ+KP, 1.549 zijn GZ+PT+KP en 25 zijn GZ+KNP+KP (+ evt. PT); samen is dat 1.879 personen.

NB: het aantal niet-BIG-geregistreerde, WO-opgeleide hulpverleners, is geschat op basis van het aantal niet-BIG-geregistreerde psychologen dat lid is van het NIP of (ortho)pedagogen dat lid is van de NVO en in de enquête eind 2014 heeft aangegeven te werken in de zorg, plus een correctie voor het aandeel van in de zorg werkzame niet-BIG-geregistreerde psychologen dat geen lid is van het NIP (plusminus 67%) en in de zorg werkzame niet-BIG-geregistreerde (ortho)pedagogen dat geen lid is van de NVO (plusminus 50%) (bron: "Notitie niet-BIG-geregistreerde psychologen en (ortho)pedagogen" van 17-10-2014). In het aantal niet-BIG-geregistreerde, WO-opgeleide hulpverleners zitten naast masterpsychologen en masterpedagogen ook mensen met een initiële opleiding gezondheidskunde. Een deel heeft na de masteropleiding ook nog vervolgoopleidingen gedaan, zoals voor orthopedagoog-generalist.

BIJLAGEN

I. Aantal BIG-geregistreerde personen in 2010-2015

I.1. Inleiding

Een belangrijke primaire bron voor zowel de basisberoepen als de specialisaties, zijn de registratiegegevens van het BIG. De registratiegegevens voor de specialisaties worden daarbij overigens aangeleverd door de specialistenregistratiecommissies die zijn ondergebracht bij de FGzPt (voor wat betreft de Klinisch psychologen en Klinisch neuropsychologen) en V&VN (voor wat betreft de Verpleegkundig specialisten).

Van het BIG zijn op 5 november 2014 gegevens ontvangen van alle personen die tot dat moment ooit een registratie als GZ-psycholoog, Psychotherapeut, Klinisch psycholoog, Klinisch neuropsycholoog, Verpleegkundig specialist of Psychiater hebben gehad. Voor elk van deze personen zijn het geslacht, de geboortedatum en de eventuele overlijdensdatum aangeleverd. Ook zijn voor elk van de genoemde registraties de eventuele begin- en einddatum van registratie aangeleverd. Daarbij zijn voor personen met meerdere registratieperiodes voor één beroep ook evenzoveel begin- en einddata aangeleverd. Hiermee kon voor alle personen nagegaan welke registratie of combinatie van registraties men op een bepaald peilmoment had. In 2011 is een min of meer vergelijkbaar bestand verkregen, maar zonder degenen die niet meer geregistreerd zijn. Met het huidige bestand kan daarom beter “terug” gekeken worden dan met het vorige.

Met de registratiegegevens kan de maximale omvang van de potentieel werkzame groep worden bepaald. In principe kan/mag men niet werken als bijvoorbeeld GZ-psycholoog of Klinisch neuropsycholoog zonder de bijbehorende registratie te hebben. Maar niet iedereen met een registratie hoeft daadwerkelijk te werken in de zorg in Nederland. Zo zijn er mensen die in het buitenland wonen en daarom waarschijnlijk niet werkzaam zijn in Nederland. Ook zijn er mensen met een leeftijd van 70 jaar of ouder die waarschijnlijk niet (meer) werken. Tenslotte kunnen er andere redenen zijn waarom men niet actief is in het beroep. In verband met de tegenwoordige herregistratieregels, zal uiteindelijk voor alle beroepen gelden dat personen met een lopende registratie in ieder geval maximaal 5 jaar niet werkzaam zijn en toch nog een registratie hebben. Maar op dit moment is de herregistratie alleen bij de Klinisch psychologen en Klinisch neuropsychologen daadwerkelijk uitgevoerd.

Met het verkregen bestand zijn analyses uitgevoerd om een overzicht te krijgen van het totaal aantal geregistreerde professionals naar soort registratie, geslacht, 5-jaarsleeftijdsgroep en adres (NL of niet-NL). Vervolgens zijn steekproeven getrokken die zijn aangeschreven om mee te doen aan een enquête. De totale aantallen geregistreerden zijn vervolgens gebruikt om de respondenten te kunnen wegen naar landelijke aantallen.

De gegevens in deze bijlage, gaan over de aantallen BIG-geregistreerde personen. Het BIG-bestand per 5-11-2014 is geanalyseerd. Daarbij is eerst vastgesteld hoeveel personen een van de registraties heeft waar de raming op gericht is.

I.2. Totaal aantal geregistreerde personen in 2010-2015

Het aantal mensen met een registratie als GZ-psycholoog bedroeg bijvoorbeeld 12.763 op 1-1-2010 en dit is opgelopen tot 16.098 op 1-1-2015.

Tabel I.1: Aantal geregistreerde personen per soort registratie per 1-1-2010 t/m 1-1-2015, inclusief dubbelstellingen (bron: BIG, datum 5-11-2014; inclusief 70+ en niet-NL)

	GZ- psycholoog	Psycho- therapeut	Klinisch psy- choloog	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleegkundig specialist GGZ
Per 1-1-2010	12.763	6.213	2.363	75	0
Per 1-1-2011	13.401	6.287	2.413	95	14
Per 1-1-2012	14.019	6.361	1.997	102	273
Per 1-1-2013	14.776	6.491	2.007	115	398
Per 1-1-2014	15.482	6.656	2.098	125	557
Per 1-1-2015	16.098	6.759	2.133	134	667

I.3. Totaal aantal geregistreerde personen in 2015 naar specifieke registraties

Personen kunnen meer dan een registratie hebben. Zo hebben alle klinisch psychologen en klinisch neuropsychologen ook nog een registratie als GZ-psycholoog, omdat klinisch psychologen en klinische neuropsychologen specialist zijn in het basisberoep GZ-psycholoog. Maar er zijn nog veel meer combinaties mogelijk. Een groot aantal Psychotherapeuten heeft bijvoorbeeld ook nog een registratie als GZ-psycholoog of als Klinisch psycholoog (en dus ook als GZ-psycholoog). Daarnaast speelt dat ook een groot aantal Psychiaters een erkenning hebben als Psychotherapeut.

In de volgende tabel staan alle combinaties die voorkomen. Van alle 16.098 GZ-psychologen die op 1-1-2015 erkend zijn, zijn er 11.981 (74,4%) alleen als GZ-psycholoog erkend. Daarnaast zijn er bijvoorbeeld 1.870 (11,6%) erkend als GZ-psycholoog én Psychotherapeut en 1.762 (10,9%) erkend als GZ-psycholoog, Klinisch psycholoog én Psychotherapeut.

Tabel I.2: Aantal geregistreerde personen per soort registratie **naar specifieke combinatie van registratie** per 1-1-2015, inclusief dubbelstellingen (bron: BIG, datum 5-11-2014; inclusief 70+ en niet-NL)

	GZ- psycholoog	Psycho- therapeut	Klinisch psycholoog	Klinisch neuro- psycholoog	Psychiater
Per 1-1-2015	16.098	6.759	2.133	134	3.518
Alleen GZP	11.981				
PT + GZP	1.870	1.870			
Alleen PT		1.658			
KP (+GZP) + PT	1.762	1.762	1.762		
Alleen KP (+GZP)	343		343		
KNP (+GZP) + KP + PT	14	14	14	14	
KNP (+GZP) + KP	12		12	12	
Alleen KNP (+GZP)	108			108	
Psychiater + PT (evt GZP/KP)	5	1.455	2		1.455
Alleen Psychiater (evt GZP)	3				2.063
Alleen GZP	74,4%				
PT + GZP	11,6%	27,7%			
Alleen PT		24,5%			
KP (+GZP) + PT	10,9%	26,1%	82,6%		
Alleen KP (+GZP)	2,1%		16,1%		
KNP (+GZP) + KP + PT	0,1%	0,2%	0,7%	10,4%	
KNP (+GZP) + KP	0,1%		0,6%	9,0%	
Alleen KNP (+GZP)	0,7%			80,6%	
Psychiater + PT (evt GZP/KP)	0,0%	21,5%	0,1%		41,4%
Alleen Psychiater (evt GZP)	0,0%				58,6%

I.4. Unieke aantal geregistreerde personen in 2010-2015

Vervolgens zijn personen uniek ingedeeld in een van de 5 beroepsgroepen waar de raming op gericht is. Bij de GZ-psychologen geldt bijvoorbeeld dat in 2010 70,9% alleen GZ-psycholoog was en dat is opgelopen tot 74,4% in 2015.

Tabel I.3: Aantal geregistreerde personen per soort registratie per 1-1-2010 t/m 1-1-2015, **exclusief dubbelstellingen** (bron: BIG, datum 5-11-2014; inclusief 70+ en niet-NL)

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psy- choloog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleegkundig specialist GGZ
Per 1-1-2010	9.051	2.781	2.333	75	0
Per 1-1-2011	9.618	2.796	2.379	95	14
Per 1-1-2012	10.262	3.227	1.969	102	273
Per 1-1-2013	10.915	3.341	1.980	115	398
Per 1-1-2014	11.458	3.451	2.069	125	557
Per 1-1-2015	11.981	3.528	2.105	134	667
Tov. BIG 1-1-2010*	70,9%	44,8%	98,7%	100,0%	
Tov. BIG 1-1-2011*	71,8%	44,5%	98,6%	100,0%	100,0%
Tov. BIG 1-1-2012*	73,2%	50,7%	98,6%	100,0%	100,0%
Tov. BIG 1-1-2013*	73,9%	51,5%	98,7%	100,0%	100,0%
Tov. BIG 1-1-2014*	74,0%	51,8%	98,6%	100,0%	100,0%
Tov. BIG 1-1-2015*	74,4%	52,2%	98,7%	100,0%	100,0%

* Percentage ten opzichte van alle BIG-geregistreerden met een dergelijke registratie volgens tabel I.1.

I.5. Unieke aantal geregistreerde personen jonger dan 70 jaar

Voor elk jaar is ook nagegaan hoeveel personen op de peildatum nog geen 70 jaar waren. Met name bij de Psychotherapeuten is een aanzienlijk deel 70 jaar of ouder: 16% in 2010 en 26% in 2015. Het aandeel jonger dan 70 jaar is namelijk 84% in 2010 en 74% in 2015. Bij de GZ-psychologen gaat het om grofweg 98% in 2010 en 96% in 2015. Bij de Klinisch psychologen gaat het om 98% in 2010 en eveneens 98% in 2015. Bij de Klinisch psychologen gaat het om 100% in 2010 en 99% in 2015. Bij de Verpleegkundig Specialisten GGZ gaat het in alle jaren om 100%.

Tabel I.4: Aantal geregistreerde personen per soort registratie per 1-1-2010 t/m 1-1-2015, exclusief dubbeltellingen (bron: BIG, datum 5-11-2014; exclusief, toen, 70+ en inclusief niet-NL)

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psy- choloog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleegkundig specialist GGZ
Per 1-1-2010	8.914	2.347	2.294	75	0
Per 1-1-2011	9.417	2.302	2.327	95	14
Per 1-1-2012	10.007	2.598	1.952	101	273
Per 1-1-2013	10.578	2.627	1.962	114	398
Per 1-1-2014	11.026	2.641	2.046	124	557
Per 1-1-2015	11.448	2.619	2.066	133	667
Tov. BIG 1-1-2010*	98,5%	84,4%	98,3%	100,0%	
Tov. BIG 1-1-2011*	97,9%	82,3%	97,8%	100,0%	100,0%
Tov. BIG 1-1-2012*	97,5%	80,5%	99,1%	99,0%	100,0%
Tov. BIG 1-1-2013*	96,9%	78,6%	99,1%	99,1%	100,0%
Tov. BIG 1-1-2014*	96,2%	76,5%	98,9%	99,2%	100,0%
Tov. BIG 1-1-2015*	95,6%	74,2%	98,1%	99,3%	100,0%

* Percentage ten opzichte van alle unieke BIG-geregistreerden met een dergelijke registratie volgens tabel I.3.

I.6. Unieke aantal geregistreerde personen jonger dan 70 jaar en met Nederlands adres

Voor elk jaar is ook nagegaan hoeveel personen op de peildatum nog geen 70 jaar waren en nu over een regulier Nederlands adres beschikken. Voor de GZ-psychologen gaat het in 2015 om 92,6%, tegenover 95,6% onder de 70 ongeacht het adres. Nog eens 3% van de GZ-psychologen is dus weliswaar geregistreerd en onder de 70 jaar, maar beschikt niet over een regulier Nederlands adres. Bij de Psychotherapeuten gaat het in 2015 om een verschil van 70,3% versus 74,2%: 3,9% van de Psychotherapeuten is dus weliswaar geregistreerd en onder de 70 jaar, maar beschikt niet over een regulier Nederlands adres. Bij de Klinisch psychologen gaat het in 2015 om 96,5% versus 98,1%: 1,6% van de Klinisch psychologen is dus weliswaar geregistreerd en onder de 70 jaar, maar beschikt niet over een regulier Nederlands adres. Bij de Klinisch neuropsychologen gaat het in 2015 om 96,3% versus 99,3%: 3% van de Klinisch neuropsychologen is dus weliswaar geregistreerd en onder de 70 jaar, maar beschikt niet over een regulier Nederlands adres. Bij de Verpleegkundig Specialisten GGZ gaat het in 2015 om 98,4% versus 100,0%: 1,6% van de Verpleegkundig Specialisten GGZ is dus weliswaar geregistreerd en onder de 70 jaar, maar beschikt niet over een regulier Nederlands adres.

Tabel I.5: Aantal geregistreerde personen per soort registratie per 1-1-2010 t/m 1-1-2015, exclusief dubbeltellingen (bron: BIG, datum 5-11-2014; exclusief, toen, 70+ en, nu, niet-NL)

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psy- choloog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleegkundig specialist GGZ
Per 1-1-2010	8.641	2.217	2.257	72	0
Per 1-1-2011	9.125	2.168	2.292	90	14
Per 1-1-2012	9.694	2.463	1.924	96	270
Per 1-1-2013	10.238	2.490	1.933	109	393
Per 1-1-2014	10.671	2.498	2.016	119	548
Per 1-1-2015	11.091	2.479	2.032	129	656
Tov. BIG 1-1-2010*	95,5%	79,7%	96,7%	96,0%	
Tov. BIG 1-1-2011*	94,9%	77,5%	96,3%	94,7%	100,0%
Tov. BIG 1-1-2012*	94,5%	76,3%	97,7%	94,1%	98,9%
Tov. BIG 1-1-2013*	93,8%	74,5%	97,6%	94,8%	98,7%
Tov. BIG 1-1-2014*	93,1%	72,4%	97,4%	95,2%	98,4%
Tov. BIG 1-1-2015*	92,6%	70,3%	96,5%	96,3%	98,4%

* Percentage ten opzichte van alle unieke BIG-geregistreerden met een dergelijke registratie volgens tabel I.3.

II. Leeftijd en geslacht van BIG-geregistreerde personen in 2015

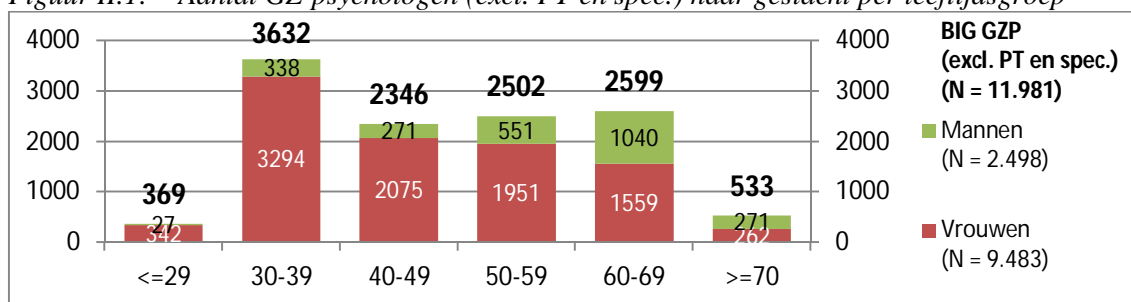
II.1. Inleiding

In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens een aantal achtergrondgegevens aan de orde.

II.2. GZ-psychologen (exclusief psychotherapeuten en specialisten)

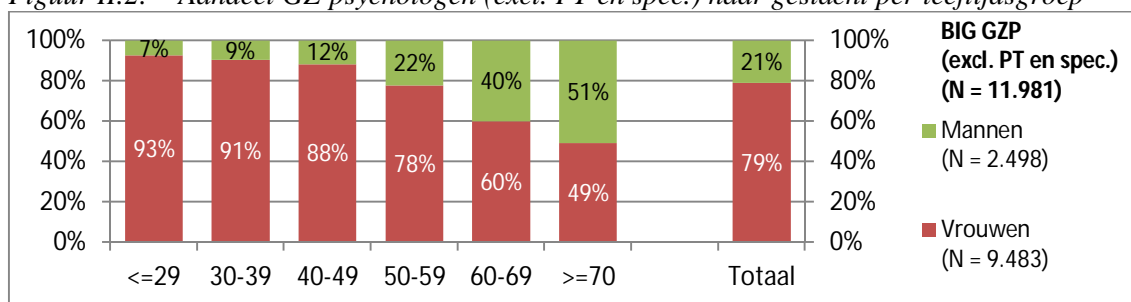
In de onderstaande figuur is te zien hoe de in totaal 11.981 BIG-geregistreerde GZ-psychologen (exclusief psychotherapeuten en specialisten) verdeeld zijn per 10-jaars leeftijdsgroep. Het aantal erkende GZ-psychologen zonder een andere BIG-registratie jonger dan 30 jaar, is 369. De groep van 30-39 jaar omvat 3.632 personen. Dat is daarmee de omvangrijkste leeftijdsklasse. De volgende drie leeftijdsgroepen omvatten ieder ongeveer 2.450 personen. Er zijn tenslotte ook nog 533 erkende GZ-psychologen zonder een andere BIG-registratie die 70 jaar of ouder zijn.

Figuur II.1: Aantal GZ-psychologen (excl. PT en spec.) naar geslacht per leeftijdsgroep

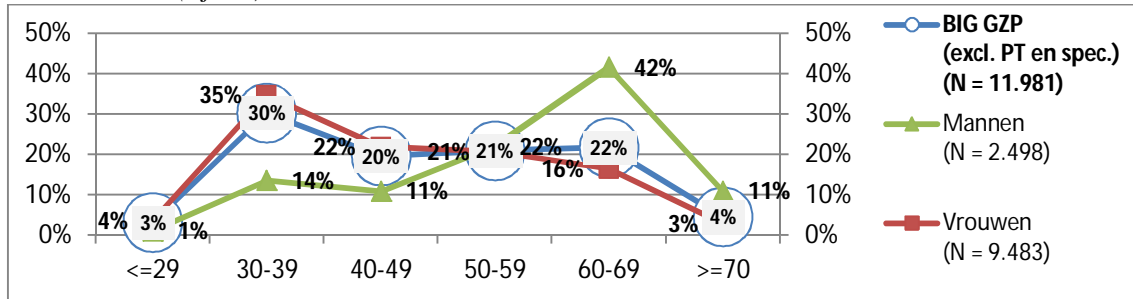
Van alle GZ-psychologen zonder een andere BIG-registratie is 79% vrouw en 21% man. Het aandeel vrouwen is het hoogst in de jongste leeftijdsgroep: 93% van degenen die jonger zijn dan 30 jaar is vrouw. Bij de groep van 70 jaar en ouder is 49% vrouw.

Figuur II.2: Aandeel GZ-psychologen (excl. PT en spec.) naar geslacht per leeftijdsgroep

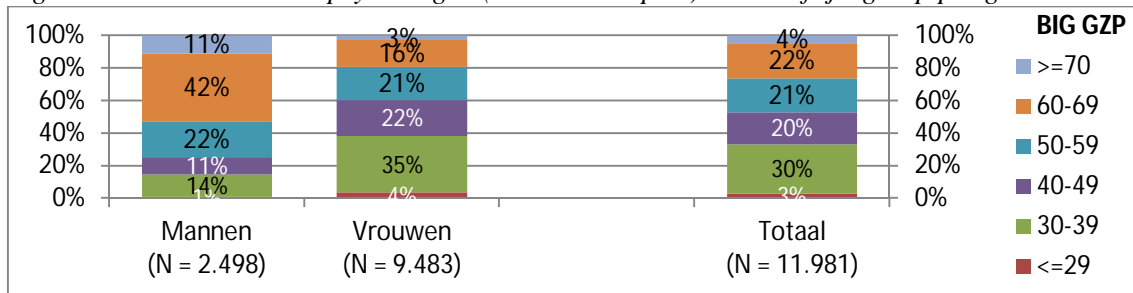
Van alle GZ-psychologen zonder een andere BIG-registratie is 30% 30-39 jaar. De groepen van 40-49, 50-59 en 60-69 jaar omvatten ieder ongeveer 21% van de geregistreerden. De jongste groep (tot 30 jaar) en de oudste groep (vanaf 70 jaar), omvatten ieder ongeveer 3%. De leeftijdsverdeling van de mannen wijkt af van de leeftijdsverdeling van de vrouwen. Bij de mannen is de groep van 60-69 jaar met 42% duidelijk de grootste. Bij de vrouwen is de groep van 30-39 jaar met 35% de omvangrijkste.

Figuur II.3: Aandeel GZ-psychologen (excl. PT en spec.) naar geslacht per leeftijdsgroep (lijnen)

Het verschil in leeftijdsopbouw kan ook anders weergegeven worden. In de onderstaande figuur is te zien dat bij de mannen iets meer dan de helft 60 jaar of ouder is, terwijl dit bij de vrouwen ongeveer 20% is.

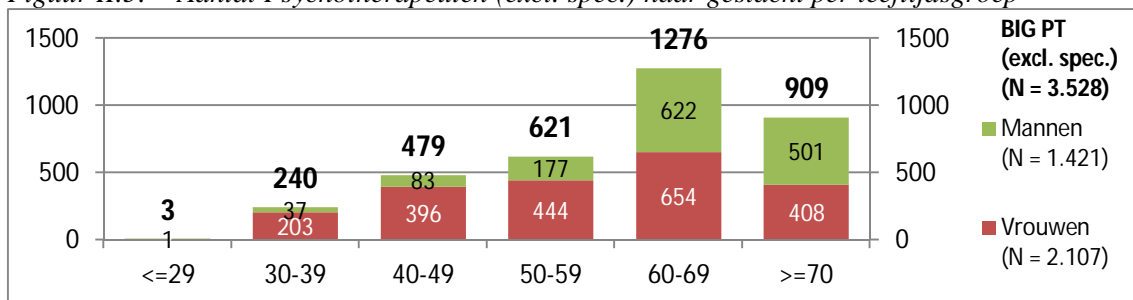
Figuur II.4: Aandeel GZ-psychologen (excl. PT en spec.) naar leeftijdsgroep per geslacht

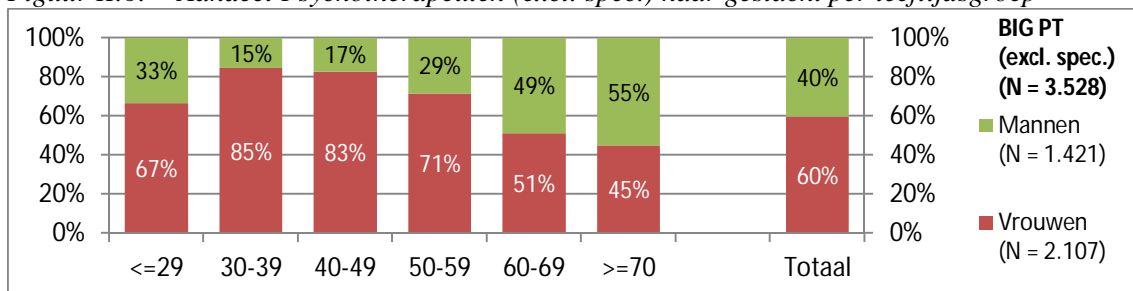
II.3. Psychotherapeuten (exclusief specialisten)

Bij de 3.528 BIG-geregistreerde psychotherapeuten (zonder specialisme, maar eventueel wel met een erkenning als GZ-psycholoog), is de groep van 60-69 jaar met 1.276 geregistreerde personen de grootste 10-jaarsleeftijdsklasse. Maar ook in de groep van 70 jaar en ouder zitten een groot aantal personen: 909.

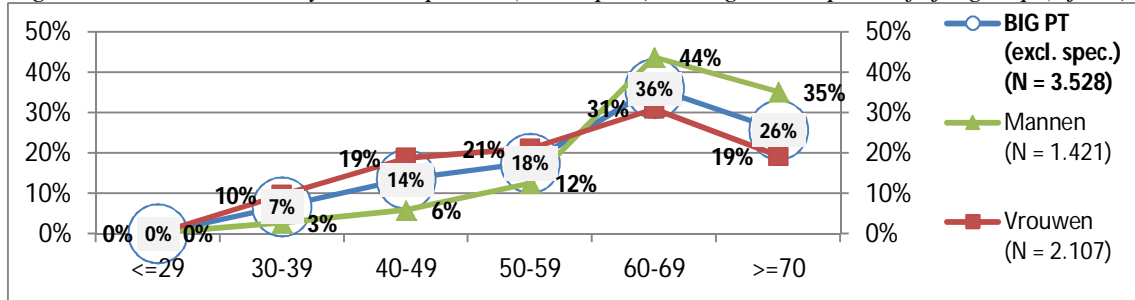
Figuur II.5: Aantal Psychotherapeuten (excl. spec.) naar geslacht per leeftijdsgroep

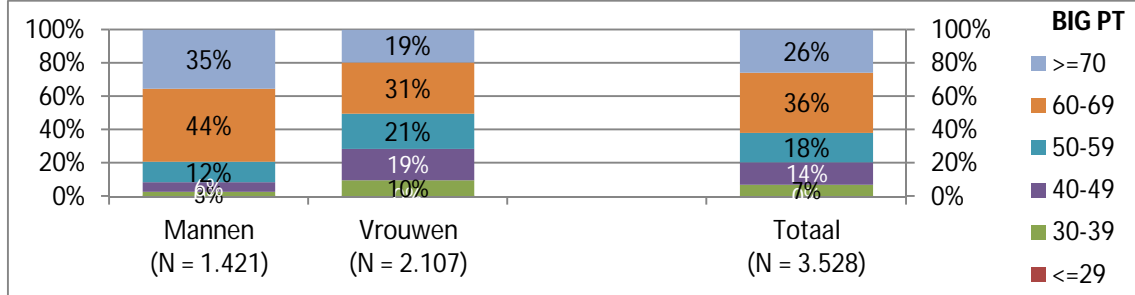
Figuur II.6: Aandeel Psychotherapeuten (excl. spec.) naar geslacht per leeftijdsgroep

Figuur II.7: Aandeel Psychotherapeuten (excl. spec.) naar geslacht per leeftijdsgroep (lijnen)

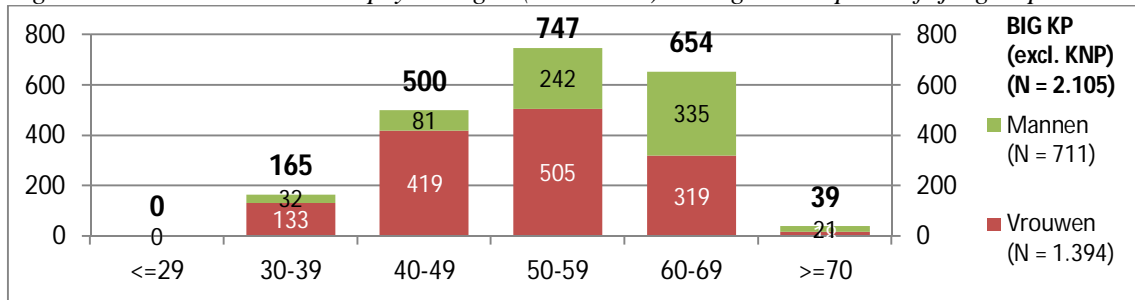
Figuur II.8: Aandeel Psychotherapeuten (excl. spec.) naar leeftijdsgroep per geslacht

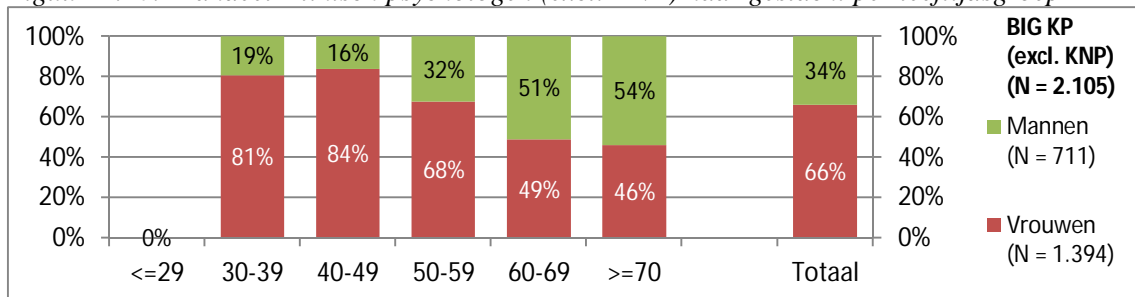
II.4. Klinisch psychologen (exclusief klinisch neuropsychologen)

De 2.105 BIG-geregistreerde Klinisch psychologen (exclusief enkele Klinisch neuropsychologen die tevens Klinisch psycholoog zijn, maar inclusief een groot aantal dat tevens Psychotherapeut is), hebben een leeftijdsopbouw waarbij de groep van 50-59 jaar de omvangrijkste is, met 747 personen. Er is niemand geregistreerd als Klinisch psycholoog met een leeftijd onder de 30 jaar. Het aantal dat 70 jaar is of ouder, is met 39 personen relatief klein.

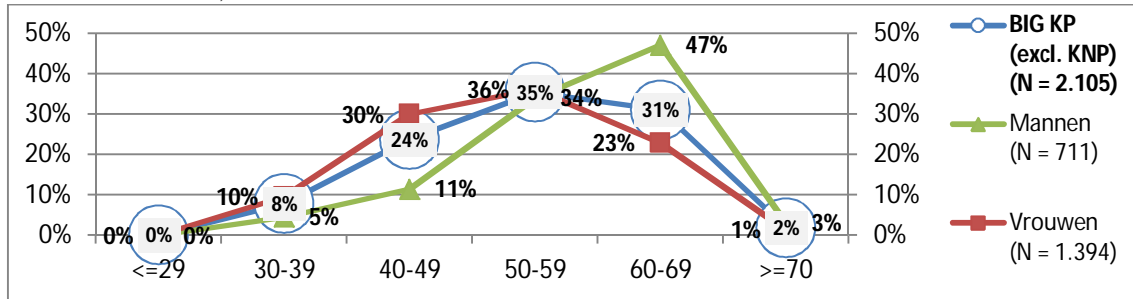
Figuur II.9: Aantal Klinisch psychologen (excl. KNP) naar geslacht per leeftijdsgroep

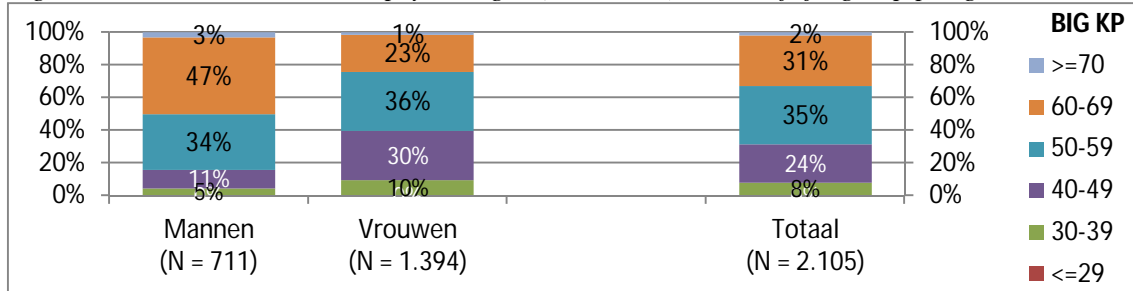
Figuur II.10: Aandeel Klinisch psychologen (excl. KNP) naar geslacht per leeftijdsgroep

Figuur II.11: Aandeel Klinisch psychologen (excl. KNP) naar geslacht per leeftijdsgroep (lijnen)

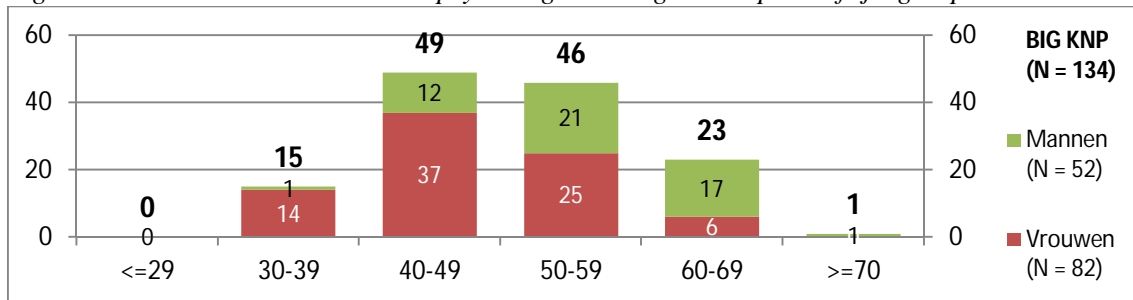
Figuur II.12: Aandeel Klinisch psychologen (excl. KNP) naar leeftijdsgroep per geslacht

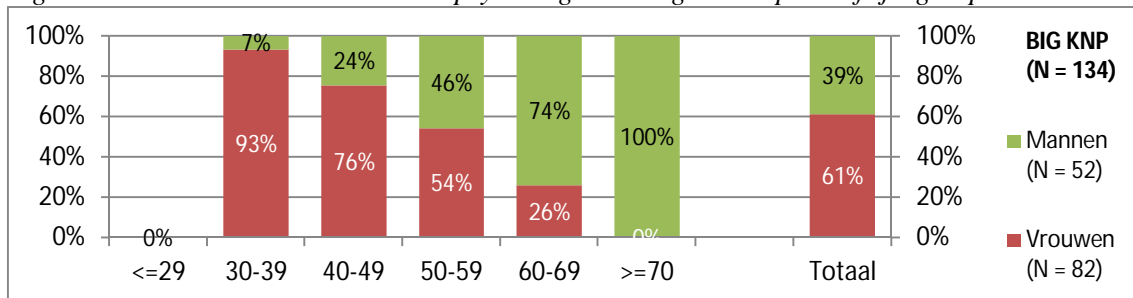
II.5. Klinisch neuropsychologen

Van de 134 BIG-geregistreerde Klinisch neuropsychologen, is de groep van 40-49 jaar met 49 personen de grootste, maar is de groep van 50-59 jaar met 46 personen bijna even groot.

Figuur II.13: Aantal Klinisch neuropsychologen naar geslacht per leeftijdsgroep

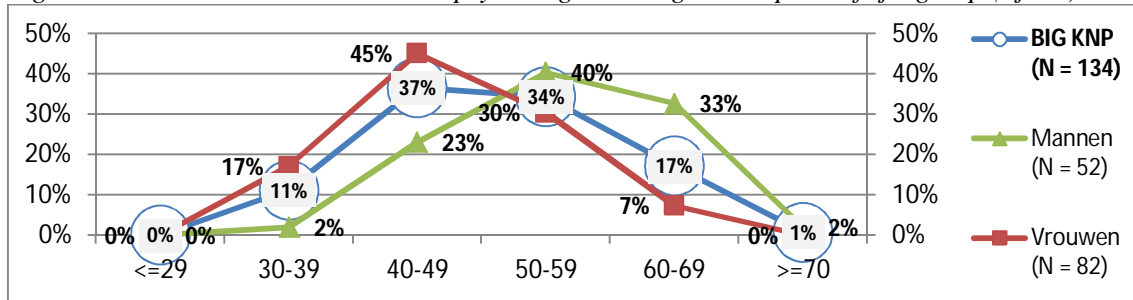

Figuur II.14: Aandeel Klinisch neuropsychologen naar geslacht per leeftijdsgroep

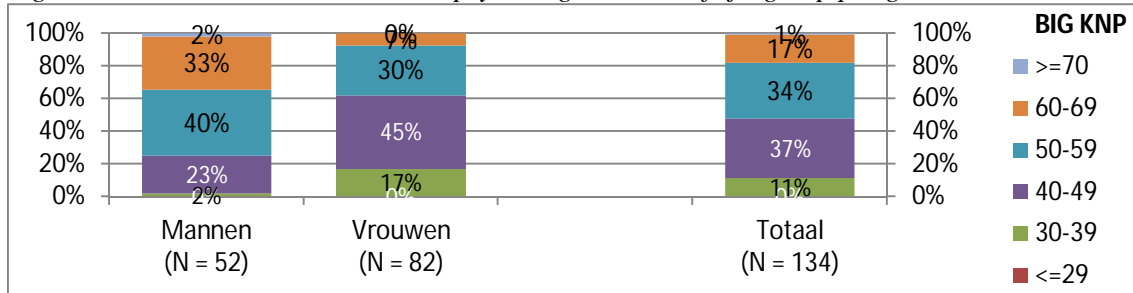

Figuur II.15: Aandeel Klinisch neuropsychologen naar geslacht per leeftijdsgroep (lijnen)

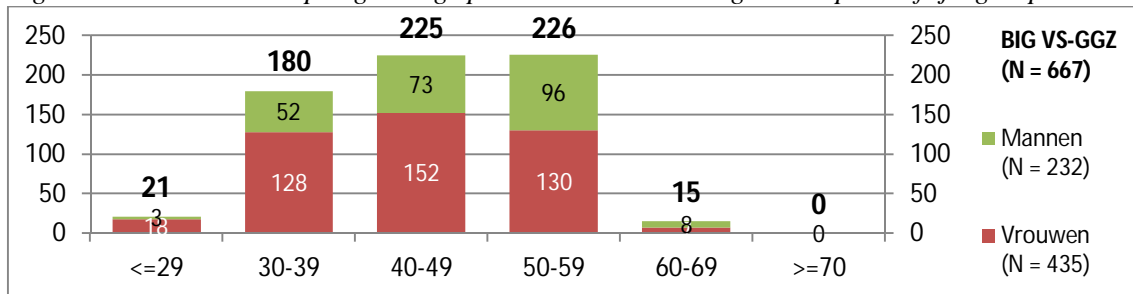
Figuur II.16: Aandeel Klinisch neuropsychologen naar leeftijdsgroep per geslacht

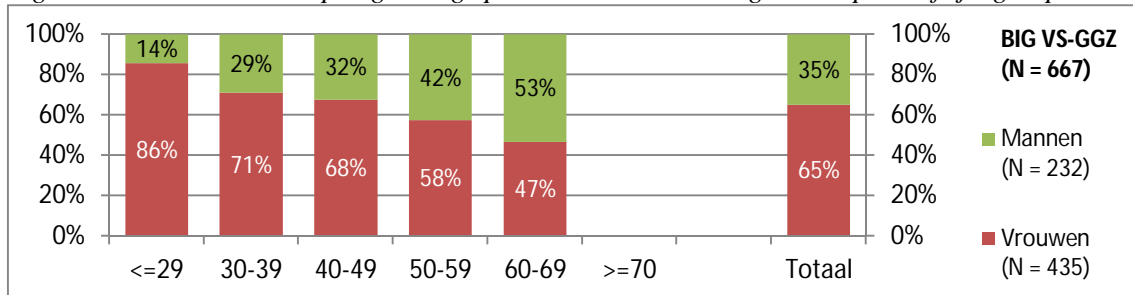
II.6. Verpleegkundig specialisten GGZ

Van de 667 BIG-geregistreerde verpleegkundig specialisten GGZ, is de groep van 50-59 jaar met 226 personen in principe de grootste, maar is de groep van 40-49 jaar met 225 personen vrijwel even groot.

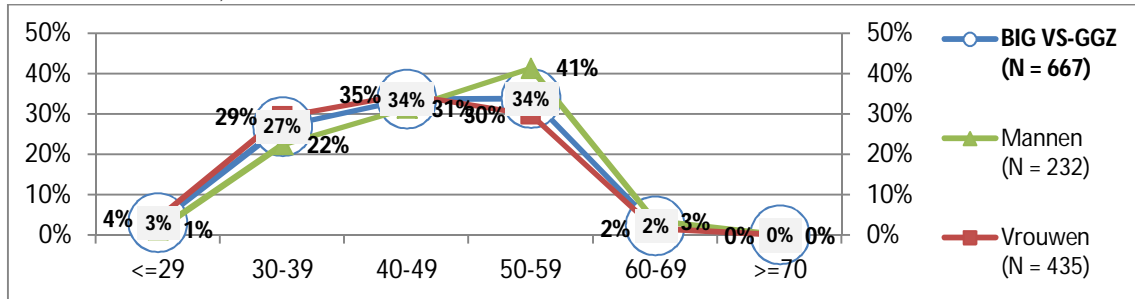
Figuur II.17: Aantal Verpleegkundig specialisten GGZ naar geslacht per leeftijdsgroep

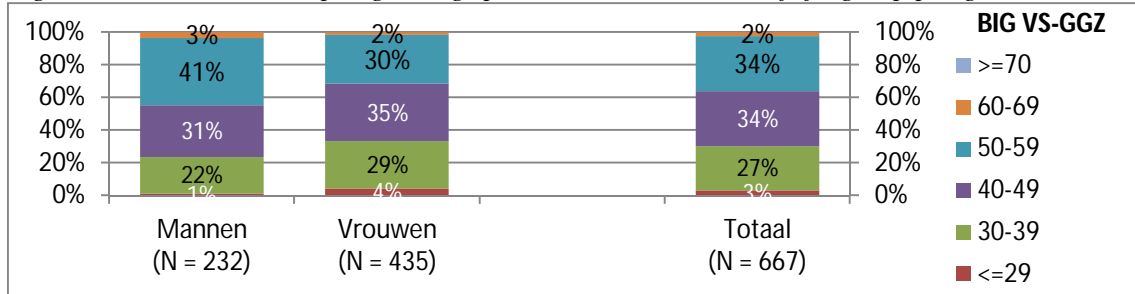
Figuur II.18: Aandeel Verpleegkundig specialisten GGZ naar geslacht per leeftijdsgroep

Figuur II.19: Aandeel Verpleegkundig specialisten GGZ naar geslacht per leeftijdsgroep (lijnen)

Figuur II.20: Aandeel Verpleegkundig specialisten GGZ naar leeftijdsgroep per geslacht

III. Aantal geregistreerde en werkzame personen in 2009-2012 volgens het SSB

III.1. Inleiding

Het CBS ontvangt jaarlijks van het BIG alle registratiegegevens. Die gegevens worden vervolgens gekoppeld aan gegevens uit onder andere de belastingaangiftes. Voor 1999 tot en met 2012 zijn deze koppelingen inmiddels tot stand gebracht door het CBS. Uit de koppelingen wordt onder andere afgeleid wie werkzaam is in Nederland en in welke sector. Een aantal van die gegevens worden in tabelvorm op Statline openbaar gemaakt. Voor nadere analyses zijn bestanden beschikbaar, waarbij onder ander gekeken kan worden naar overgangen tussen bepaalde jaren. Nu is gekeken naar de overgang van 2011 naar 2012. Eerder zijn analyses gedaan op de overgang van 2009 naar 2010, van 1999 naar 2009 en van 1999 naar 2007.

Met het SSB kan de minimale omvang van de werkzame groep worden bepaald. Maar door de wijze waarop de gegevens worden verzameld en bewerkt, kan maar een beperkt zicht worden verkregen op de sector waarin men werkzaam is. Ook kan maar beperkt zicht worden verkregen op hoeveel men werkzaam is, aangezien alleen voor mensen in loondienst het aantal FTE kan worden bepaald. Een ander nadeel van het SSB is dat de gegevens pas na verloop van enkele jaren ter beschikking komen.

III.2. Uniek aantal geregistreerde personen volgens SSB

Op Statline kan uit het SSB eveneens een overzicht gehaald worden van het aantal geregistreerde personen (of zoals daar genoemd: het aantal medisch geschoolden). Daarbij geldt wel een andere peildatum. Bovendien moeten mensen ingeschreven staan in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA), of werkzaam zijn in Nederland.

Het verschil met de aantallen volgens het BIG zijn dus deels te wijten aan het verschil in peildatum en deels aan de selectie op ingeschreven staan in het GBA of anders werkzaam zijn in Nederland. Daarnaast speelt dat in het SSB naar meer dan alleen de registraties als GZ-psycholoog, Psychotherapeut, Klinisch psycholoog, Klinisch neuropsycholoog, Psychiater of Verpleegkundig specialist GGZ wordt gekeken.

Tabel III.1: Aantal geregistreerde personen per soort registratie per ± 31-9-2009 t/m ± 31-9-2012 (feitelijk: laatste vrijdag in september), exclusief dubbeltellingen (bron: SSB, datum 26-6-2014; inclusief 70+, exclusief niet-NL)

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psy- choloog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleegkundig specialist
Per ± 31-9-2009	8.685	2.510	2.260	45	0
Per ± 31-9-2010	9.195	2.550	2.310	75	15
Per ± 31-9-2011	9.920	2.970	1.915	85	270
Per ± 31-9-2012	10.540	3.060	1.925	100	390
Tov. BIG 1-1-2010	96,0%	90,3%	96,9%	60,0%	x
Tov. BIG 1-1-2011	95,6%	91,2%	97,1%	78,9%	107,1%
Tov. BIG 1-1-2012	96,7%	92,0%	97,3%	83,3%	98,9%
Tov. BIG 1-1-2013	96,6%	91,6%	97,2%	87,0%	98,0%

III.3. Aantal werkzame personen volgens SSB

Op Statline kan uit het SSB ook een overzicht gehaald worden van het aantal in de zorg of zorgverwante sectoren werkzame personen. Daarvan kan ook afgeleid worden welk deel van de geregistreerde personen terug te vinden was als werkzaam in de zorg. Voor de GZ-psychologen was dat grofweg 75%, voor de Psychotherapeuten 57%, voor de Klinisch psychologen eerst 87% en later 95%, voor de Klinisch neuropsychologen eerst 100% en daarna 94%. Voor de Verpleegkundig Specialisten GGZ is het ongeveer 98%.

Tabel III.2: Aantal in de zorg of zorgverwante sectoren werkzame personen per soort registratie per ± 31-9-2009 t/m ± 31-9-2012 (feitelijk: laatste vrijdag in september), exclusief dubbeltellingen (bron: SSB, datum 26-6-2014; inclusief 70+, exclusief niet-NL)

	GZ- psycholoog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psy- choloog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleegkundig specialist GGZ
Per ± 31-9-2009	6.480	1.475	1.975	45	
Per ± 31-9-2010	6.950	1.440	1.995	70	15
Per ± 31-9-2011	7.525	1.665	1.830	80	265
Per ± 31-9-2012	8.010	1.715	1.815	95	380
Tov. ger. SSB 2009	74,6%	58,8%	87,4%	100,0%	
Tov. ger. SSB 2010	75,6%	56,5%	86,4%	93,3%	100,0%
Tov. ger. SSB 2011	75,9%	56,1%	95,6%	94,1%	98,1%
Tov. ger. SSB 2012	76,0%	56,0%	94,3%	95,0%	97,4%

IV. Extra gegevens over werkzame personen in 2015

IV.1. Inleiding

Het vragenlijstonderzoek heeft nog een aantal gegevens opgeleverd die weliswaar geen directe input zijn voor het ramingsmodel, maar wel relevant zijn om genoemd te worden. Dit betreft onder andere de soorten organisaties waar men werkzaam is. Maar ook de leeftijdsverdeling van de werkzame personen en het aantal FTE per werkzame persoon per leeftijdsgroep.

IV.2. Werkzame personen naar organisatie

In de onderstaande tabel wordt aangegeven hoeveel werkzame personen er zijn per soort organisatie. Daarbij moet men zich realiseren dat mensen in meer dan één soort organisatie kunnen werken. Zo zijn er bijvoorbeeld 1.515 GZ-psychologen die werkzaam zijn in een vrijevestigde praktijk voor Generalistische Basis GGZ (GB-GGZ) en 1.105 GZ-psychologen die werkzaam zijn in een GGZ-instelling voor GB-GGZ. Het totaal aantal GZ-psychologen die werkzaam zijn in een vrijevestigde praktijk of GGZ-instelling voor GB-GGZ is 2.580. Dat getal van 2.580 is niet simpelweg de som van 1.515 plus 1.105. Die som zou namelijk op 2.620 uitkomen. Er zijn dus kennelijk 30 GZ-psychologen die zowel in een vrijevestigde praktijk als een GGZ-instelling werken.

Tabel IV.1: Aantal werkzame personen per soort registratie naar soort organisatie

	GZ- psycho- loog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleeg- kundig specialist GGZ
Totaal aantal werkzame personen	8.474	1.882	1.854	123	622
Vrijevestigde praktijken GB-GGZ	1.515	255	100	8	0
GGZ-instellingen GB-GGZ	1.105	175	129	4	139
<i>Subtotaal Generalistische Basis GGZ</i>	<i>2.580</i>	<i>415</i>	<i>219</i>	<i>12</i>	<i>139</i>
Vrijevestigde praktijken G-GGZ	327	570	398	13	5
GGZ-instellingen G-GGZ	3.755	892	1.114	23	515
<i>Subtotaal Gespecialiseerde GGZ</i>	<i>4.010</i>	<i>1.447</i>	<i>1.330</i>	<i>34</i>	<i>515</i>
Vrijgev. praktijken GB-GGZ + G-GGZ	621	512	287	16	8
GGZ-instellingen GB-GGZ + G-GGZ	54	0	12	0	5
<i>Subtotaal GB-GGZ + G-GGZ</i>	<i>675</i>	<i>512</i>	<i>299</i>	<i>16</i>	<i>13</i>
<i>Subtotaal Vrijevestigde praktijken</i>	<i>2.259</i>	<i>1.073</i>	<i>685</i>	<i>31</i>	<i>13</i>
<i>Subtotaal GGZ-instellingen</i>	<i>4.105</i>	<i>906</i>	<i>1.126</i>	<i>25</i>	<i>572</i>
<i>Subtotaal GB-GGZ en/of G-GGZ</i>	<i>5.948</i>	<i>1.825</i>	<i>1.593</i>	<i>49</i>	<i>572</i>
Ziekenhuizen	531	15	255	68	25
Instellingen voor forensische zorg	180	0	11	0	0
Verpleeg- en verzorgingshuizen	472	0	0	4	6
Instellingen voor gehandicaptenzorg	969	16	21	6	15
Instellingen voor jeugdhulp	510	0	54	0	0
Instellingen voor revalidatiezorg	182	0	14	12	0
Overig (w.o. HA-praktijken, onderwijs)	559	117	231	18	73

In de onderstaande tabel zijn de gegevens van de vorige tabel in relatieve zin weergegeven. Er is bijvoorbeeld te zien dat 97% van alle werkzame psychotherapeuten werkzaam is in een vrijgevestigde praktijk en/of GGZ-instelling voor Generalistische Basis GGZ en/of Gespecialiseerde GGZ (G-GGZ).

Tabel IV.2: Aandeel werkzame personen per soort registratie naar soort organisatie

	GZ- psycho- loog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleeg- kundig specialist GGZ
Totaal aantal werkzame personen	100%	100%	100%	100%	100%
Vrijgevestigde praktijken GB-GGZ	18%	14%	5%	7%	0%
GGZ-instellingen GB-GGZ	13%	9%	7%	3%	22%
<i>Subtotaal Generalistische Basis GGZ</i>	<i>30%</i>	<i>22%</i>	<i>12%</i>	<i>10%</i>	<i>22%</i>
Vrijgevestigde praktijken G-GGZ	4%	30%	21%	11%	1%
GGZ-instellingen G-GGZ	44%	47%	60%	19%	83%
<i>Subtotaal Gespecialiseerde GGZ</i>	<i>47%</i>	<i>77%</i>	<i>72%</i>	<i>27%</i>	<i>83%</i>
Vrijgev. praktijken GB-GGZ + G-GGZ	7%	27%	15%	13%	1%
GGZ-instellingen GB-GGZ + G-GGZ	1%	0%	1%	0%	1%
<i>Subtotaal GB-GGZ + G-GGZ</i>	<i>8%</i>	<i>27%</i>	<i>16%</i>	<i>13%</i>	<i>2%</i>
<i>Subtotaal Vrijgevestigde praktijken</i>	<i>27%</i>	<i>57%</i>	<i>37%</i>	<i>25%</i>	<i>2%</i>
<i>Subtotaal GGZ-instellingen</i>	<i>48%</i>	<i>48%</i>	<i>61%</i>	<i>21%</i>	<i>92%</i>
<i>Subtotaal GB-GGZ en/of G-GGZ</i>	<i>70%</i>	<i>97%</i>	<i>86%</i>	<i>40%</i>	<i>92%</i>
Ziekenhuizen	6%	1%	14%	55%	4%
Instellingen voor forensische zorg	2%	0%	1%	0%	0%
Verpleeg- en verzorgingshuizen	6%	0%	0%	3%	1%
Instellingen voor gehandicaptenzorg	11%	1%	1%	5%	2%
Instellingen voor jeugdhulp	6%	0%	3%	0%	0%
Instellingen voor revalidatiezorg	2%	0%	1%	9%	0%
Overig (w.o. HA-praktijken, onderwijs)	7%	6%	12%	14%	12%

IV.3. FTE van werkzame personen naar organisatie

In de onderstaande tabel is op een zelfde wijze als voor de werkzame personen aangegeven hoeveel FTE men in totaal werkt per soort organisatie. In tegenstelling tot bij de personen is er nu geen sprake van “dubbelstellingen” als men in meer dan één soort organisatie werkt. Afgezien van afrondingsverschillen, telt het aantal FTE per soort organisatie dus op tot het aantal FTE per subtotaal.

Tabel IV.3: Aantal FTE van werkzame personen per soort registratie naar soort organisatie

	GZ- psycho- loog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleeg- kundig specialist GGZ
Totaal aantal FTE	7.349	1.512	1.698	117	581
Vrijgevestigde praktijken GB-GGZ	1.031	57	16	3	0
GGZ-instellingen GB-GGZ	485	39	30	1	76
<i>Subtotaal Generalistische Basis GGZ</i>	<i>1.516</i>	<i>96</i>	<i>46</i>	<i>3</i>	<i>76</i>
Vrijgevestigde praktijken G-GGZ	165	408	198	8	1
GGZ-instellingen G-GGZ	2.778	676	856	17	431
<i>Subtotaal Gespecialiseerde GGZ</i>	<i>2.943</i>	<i>1.083</i>	<i>1.054</i>	<i>25</i>	<i>432</i>
Vrijgev. praktijken GB-GGZ + G-GGZ	468	267	240	12	1
GGZ-instellingen GB-GGZ + G-GGZ	51	0	9	0	5
<i>Subtotaal GB-GGZ + G-GGZ</i>	<i>519</i>	<i>267</i>	<i>249</i>	<i>12</i>	<i>6</i>
<i>Subtotaal Vrijgevestigde praktijken</i>	<i>1.665</i>	<i>732</i>	<i>455</i>	<i>22</i>	<i>2</i>
<i>Subtotaal GGZ-instellingen</i>	<i>3.314</i>	<i>714</i>	<i>895</i>	<i>18</i>	<i>511</i>
<i>Subtotaal GB-GGZ en/of G-GGZ</i>	<i>4.978</i>	<i>1.447</i>	<i>1.350</i>	<i>40</i>	<i>513</i>
Ziekenhuizen	393	12	214	53	13
Instellingen voor forensische zorg	127	0	11	0	0
Verpleeg- en verzorgingshuizen	327	0	0	1	5
Instellingen voor gehandicaptenzorg	678	14	9	5	13
Instellingen voor jeugdhulp	426	0	17	0	0
Instellingen voor revalidatiezorg	122	0	5	8	0
Overig (w.o. HA-praktijken, onderwijs)	300	41	89	11	37

In de onderstaande tabel zijn de gegevens van de vorige tabel in relatieve zin weergegeven. Er is bijvoorbeeld te zien dat 96% van alle FTE van werkzame psychotherapeuten gewerkt wordt in een vrijevestigde praktijk en/of GGZ-instelling voor Generalistische Basis GGZ en/of Gespecialiseerde GGZ.

Tabel IV.4: Aandeel FTE van werkzame personen per soort registratie naar soort organisatie

	GZ- psycho- loog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycholoog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycholoog	Verpleeg- kundig specialist GGZ
Totaal aantal FTE	100%	100%	100%	100%	100%
Vrijevestigde praktijken GB-GGZ	14%	4%	1%	2%	0%
GGZ-instellingen GB-GGZ	7%	3%	2%	1%	13%
<i>Subtotaal Generalistische Basis GGZ</i>	<i>21%</i>	<i>6%</i>	<i>3%</i>	<i>3%</i>	<i>13%</i>
Vrijevestigde praktijken G-GGZ	2%	27%	12%	7%	0%
GGZ-instellingen G-GGZ	38%	45%	50%	15%	74%
<i>Subtotaal Gespecialiseerde GGZ</i>	<i>40%</i>	<i>72%</i>	<i>62%</i>	<i>21%</i>	<i>74%</i>
Vrijgev. praktijken GB-GGZ + G-GGZ	6%	18%	14%	10%	0%
GGZ-instellingen GB-GGZ + G-GGZ	1%	0%	1%	0%	1%
<i>Subtotaal GB-GGZ + G-GGZ</i>	<i>7%</i>	<i>18%</i>	<i>15%</i>	<i>10%</i>	<i>1%</i>
<i>Subtotaal Vrijevestigde praktijken</i>	<i>23%</i>	<i>48%</i>	<i>27%</i>	<i>19%</i>	<i>0%</i>
<i>Subtotaal GGZ-instellingen</i>	<i>45%</i>	<i>47%</i>	<i>53%</i>	<i>15%</i>	<i>88%</i>
<i>Subtotaal GB-GGZ en/of G-GGZ</i>	<i>68%</i>	<i>96%</i>	<i>80%</i>	<i>34%</i>	<i>88%</i>
Ziekenhuizen	5%	1%	13%	45%	2%
Instellingen voor forensische zorg	2%	0%	1%	0%	0%
Verpleeg- en verzorgingshuizen	4%	0%	0%	1%	1%
Instellingen voor gehandicaptenzorg	9%	1%	1%	4%	2%
Instellingen voor jeugdhulp	6%	0%	1%	0%	0%
Instellingen voor revalidatiezorg	2%	0%	0%	7%	0%
Overig (w.o. HA-praktijken, onderwijs)	4%	3%	5%	9%	6%

IV.4. Werkzame personen naar leeftijd

In de onderstaande tabel is voor de werkzame personen aangegeven hoeveel daarvan in een 5-jaarsleeftijdsgroep zitten. Er zijn bijvoorbeeld 341 GZ-psychologen die 25-29 jaar zijn.

Tabel IV.5: Aantal werkzame personen per soort registratie naar 5-jaarsleeftijdsgroep

	GZ- psycho- loog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycho- loog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycho- loog	Ver- pleeg- kundig specialist GGZ
Totaal aantal werkzame personen	8.474	1.882	1.854	123	622
25-29 jaar	341	0	0	0	21
30-34 jaar	1.810	59	26	2	76
35-39 jaar	1.491	162	134	13	100
40-44 jaar	1.190	233	209	26	89
45-49 jaar	992	170	234	21	107
50-54 jaar	884	221	303	33	136
55-59 jaar	936	315	428	11	89
60-64 jaar	681	413	375	17	4
65-69 jaar	149	309	145	0	0

In de volgende tabel is te zien welk deel van de werkzame personen in een bepaalde 5-jaarsleeftijdsgroep zit. Van de werkzame GZ-psychologen is bijvoorbeeld 4% 25-29 jaar oud.

Tabel IV.6: Aandeel werkzame personen per soort registratie naar 5-jaarsleeftijdsgroep

	GZ- psycho- loog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycho- loog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycho- loog	Ver- pleeg- kundig specialist GGZ
Totaal aantal werkzame personen	100%	100%	100%	100%	100%
25-29 jaar	4%	0%	0%	0%	3%
30-34 jaar	21%	3%	1%	2%	12%
35-39 jaar	18%	9%	7%	11%	16%
40-44 jaar	14%	12%	11%	21%	14%
45-49 jaar	12%	9%	13%	17%	17%
50-54 jaar	10%	12%	16%	27%	22%
55-59 jaar	11%	17%	23%	9%	14%
60-64 jaar	8%	22%	20%	14%	1%
65-69 jaar	2%	16%	8%	0%	0%

IV.5. Gemiddeld aantal FTE per werkzame persoon naar leeftijd

In onderstaande tabel is het gemiddelde aantal FTE weergegeven per 5-jaarsleeftijdsgroep. De werkzame GZ-psychologen met een leeftijd van 25-29 jaar werken bijvoorbeeld 0,94 FTE per persoon.

Tabel IV.7: Aantal FTE per werkzame persoon naar 5-jaarsleeftijdsgroep

	GZ- psycho- loog (excl. PT en spec.)	Psycho- therapeut (excl. spec.)	Klinisch psycho- loog (excl. KNP)	Klinisch neuro- psycho- loog	Ver- pleeg- kundig specialist GGZ
Aantal FTE per werkzame persoon	0,87	0,80	0,92	0,95	0,93
25-29 jaar	0,94				0,97
30-34 jaar	0,88	0,89	0,85	0,89	0,95
35-39 jaar	0,84	0,87	0,89	0,91	0,89
40-44 jaar	0,81	0,82	0,95	0,91	0,90
45-49 jaar	0,88	0,87	0,88	0,94	0,93
50-54 jaar	0,89	0,89	1,03	0,98	0,95
55-59 jaar	0,93	0,95	0,95	1,03	0,97
60-64 jaar	0,89	0,76	0,95	0,98	0,97
65-69 jaar	0,58	0,55	0,55		

V. Detail-overzicht bepaling externe rendement

V.1. Inleiding

Voor het extern rendement van de diverse opleidingen waren en zijn geen eenduidige empirische gegevens beschikbaar.

V.2. Inschatting externe rendement in 2010

In 2010 is voor het eerst een verwachting voor het externe rendement geformuleerd. Voor de Klinisch psychologen en Klinisch neuropsychologen is toen uitgegaan van 98% na 1 jaar, 95% na 5 jaar, 90% na 10 jaar en 85% na 15 jaar. Dat komt neer op een aanname van 5% uitstroom in de eerste 5 jaar en daarna 1% per jaar in de volgende 10 jaar. Daar waren toen geen empirische gegevens voor voorhanden. De registratie waren daarvoor toen nog te recent van aard. Voor de GZ-psychologen en Psychotherapeuten is het externe rendement ingeschat op: 98% na 1 jaar, 80% na 5 jaar, 75% na 10 jaar en 70% na 15 jaar. Dat komt neer op een aanname van 2% uitstroom in het eerste jaar, iets meer dan 4% per jaar tot aan het 5e jaar en daarna 1% per jaar in de volgende 10 jaar. Het relatief lage rendement voor de GZ-psychologen en Psychotherapeuten kon toen ook enigszins onderbouwd door de constatering dat het aantal werkzame GZ-psychologen en Psychotherapeuten duidelijk veel lager was dan het aantal geregistreerde GZ-psychologen en Psychotherapeuten.

V.3. Inschatting externe rendement in 2013

In 2013 is opnieuw een verwachting voor het externe rendement geformuleerd. Omdat er toen nog steeds niet voldoende empirische gegevens voorhanden waren om een goede analyse van het externe rendement te maken, zijn toen in eerste instantie de aannames van 2010 overgenomen. Voor de Verpleegkundig Specialisten GGZ, die in 2013 voor het eerst werden geraamd, is toen aangenomen dat hun externe rendement zou lijken op dat van de specialistische vervolgoopleidingen. Voor de GZ-psychologen was het toen echter duidelijk geworden dat een deel van het relatief lage rendement verklaard kon worden door de doorstroom naar de specialistische vervolgoopleidingen. Omdat de berekening van het aantal op te leiden GZ-psychologen gezuiverd moest worden van de behoefte aan GZ-psychologen voor de instroom in die vervolgoopleidingen, is vervolgens voor hen het externe rendement aangepast. Gedacht werd dat 10% van de GZ-psychologen zou doorstromen. Daarom is de uitstroom na 5, 10 en 15 jaar 10% hoger ingeschat dan eerst. Het externe rendement werd daarmee ingeschat op: 98% na 1 jaar, 90% na 5 jaar, 85% na 10 jaar en 80% na 15 jaar.

V.4. Inschatting externe rendement in 2015

In 2015 is er een iets grotere hoeveelheid gegevens beschikbaar voor de analyse van het externe rendement. Met name voor de GZ-psychologen kan nu een cross-sectionele analyse gedaan worden voor 1-1-2015 waarbij gekeken kan worden welk deel van de GZ-psychologen werkzaam is na 1, 5, 10 of 15 jaar. Die gegevens lijken te wijzen op een iets lager rendement na 1 jaar, maar op de langere termijn een hoger rendement dan eerst werd gedacht. Van alle GZ-psychologen die in 2013 en 2014 zijn erkend en nog

niet zijn doorgestroomd, blijkt ongeveer 5% niet in Nederland in de zorg te werken. Het externe rendement na 1 jaar is daarmee eerder 95% dan de 98% waarvan in 2010 en 2013 is uitgegaan. Van alle GZ-psychologen die in 2008 tot en met 2012 zijn erkend en nog niet zijn doorgestroomd, blijkt eveneens ongeveer 5% niet in Nederland in de zorg te werken. Het externe rendement na 5 jaar is daarmee eerder 95% dan de 90% waarvan in 2013 werd uitgegaan of de 80% waarvan in 2010 werd uitgegaan. Van alle GZ-psychologen die in 2003 tot en met 2007 zijn erkend en nog niet zijn doorgestroomd, blijkt ongeveer 15% niet in Nederland in de zorg te werken. Het externe rendement na 10 jaar is daarmee grofweg 85%, wat gelijk is aan de verwachting van 2013 en hoger is dan de verwachting van 75% van 2010. Van alle GZ-psychologen die in 1999 tot en met 2002 zijn erkend en nog niet zijn doorgestroomd, blijkt ongeveer 12,5% niet in Nederland in de zorg te werken. Het externe rendement na 15 jaar is daarmee grofweg 87,5%, wat hoger is dan de verwachting van 80% van 2013 en hoger dan de verwachting van 70% van 2010.

Nu is het de vraag wat er voor de toekomst verwacht mag worden. Daarbij moet bedacht worden dat de analyse cross-sectioneel van aard is. Daarom kan het gebeuren dat het rendement na 15 jaar hoger is dan na 10 jaar. In een longitudinale analyse, waarbij voor één cohort de stand van 1, 5, 10 én 15 jaar wordt geanalyseerd, zou het externe rendement waarschijnlijk een logischer beeld hebben opgeleverd. De aanname die wij nu voorstellen, is om vooralsnog uit te gaan van een toekomstig extern rendement dat gelijk is aan de uitkomst van de cross-sectionele analyse.

Externe rendement GZ-psychologen	Aanname 2010 (15% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Aanname 2013 (10% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Cross-sectionele analyse 2015	Aanname 2015 (cf. cross-sectionele analyse)
Na 1 jaar	98%	98%	± 95%	95%
Na 5 jaar	85%	90%	± 95%	95%
Na 10 jaar	80%	85%	± 85%	85%
Na 15 jaar	75%	80%	± 87,5%	87,5%

Voor de Psychotherapeuten kan een zelfde analyse gedaan worden. Daarbij is gebleken dat na 1 en 5 jaar ongeveer 97% in Nederland in de zorg werkt. Na 10 jaar is dat ongeveer 94% en na 15 jaar 80%. De aanname die wij nu voorstellen, is dat er ook voor de Psychotherapeuten vooralsnog wordt uit gegaan van een toekomstig extern rendement dat gelijk is aan de uitkomst van de cross-sectionele analyse.

Externe rendement Psychotherapeuten	Aanname 2010 (10% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Aanname 2013 (20% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Cross-sectionele analyse 2015	Aanname 2015 (cf. cross-sectionele analyse)
Na 1 jaar	98%	98%	± 97%	99%
Na 5 jaar	90%	80%	± 97%	97%
Na 10 jaar	85%	75%	± 94%	94%
Na 15 jaar	80%	70%	± 80%	80%

Voor de Klinisch psychologen, kan voor de situatie na 1, 5 en 10 jaar een zelfde manier een cross-sectionele analyse gedaan worden. Voor de situatie na 15 jaar echter niet, omdat de inschrijvingen pas vanaf 2006 hebben plaatsgevonden. De gevonden waarden zijn 95% na 1 jaar, 98% na 5 jaar en 97% na 10 jaar. De aanname die wij nu voorstellen, is dat er voor de Klinisch psychologen vooralsnog wordt uit gegaan van een toe-

komstig extern rendement dat gelijk is aan de uitkomst van de cross-sectionele analyse. Voor de situatie na 15 jaar stellen wij voor om uit te gaan van 94,5%. Dat komt overeen met 0,5% uitstroom per jaar vanaf 10 tot 15 jaar na afstuderen.

Externe rendement Klinisch psychologen	Aanname 2010 (5% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Aanname 2013 (10% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Cross-sectionele analyse 2015	Aanname 2015 (cf. cross- sectionele analyse en daarna 0,5% per jaar)
Na 1 jaar	98%	98%	± 95%	95%
Na 5 jaar	95%	90%	± 98%	98%
Na 10 jaar	90%	85%	± 97%	97%
Na 15 jaar	85%	80%	(niet mogelijk)	94,5%

Voor de Klinisch neuropsychologen, kan alleen voor de situatie na 1 en 5 jaar een zelfde manier een cross-sectionele analyse gedaan worden. Voor de situatie na 10 en 15 jaar echter niet, omdat de inschrijvingen pas vanaf 2009 hebben plaatsgevonden. De gevonden waarden zijn 100% na 1 jaar en 96% na 5 jaar. De aanname die wij nu voorstellen, is dat er voor de Klinisch neuropsychologen sprake zal zijn van 0,5% uitstroom per jaar.

Externe rendement Klinisch neuropsychologen	Aanname 2010 (5% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Aanname 2013 (10% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Cross-sectionele analyse 2015	Aanname 2015 (cf. cross- sectionele analyse en daarna 0,5% per jaar)
Na 1 jaar	98%	98%	± 100%	100%
Na 5 jaar	95%	90%	± 96%	96%
Na 10 jaar	90%	85%	(niet mogelijk)	93,5%
Na 15 jaar	85%	80%	(niet mogelijk)	91%

Voor de Verpleegkundig Specialisten GGZ, kan ook alleen voor de situatie na 1 en 5 jaar een zelfde manier een cross-sectionele analyse gedaan worden. Voor de situatie na 10 en 15 jaar echter niet, omdat de inschrijvingen pas vanaf 2010 hebben plaatsgevonden. De gevonden waarden zijn 97% na 1 jaar en 98% na 5 jaar. De aanname die wij nu voorstellen, is dat er voor de Verpleegkundig Specialisten GGZ sprake zal zijn van 0,5% uitstroom per jaar.

Externe rendement Verpleegkundig Specialisten GGZ	Aanname 2010 (5% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Aanname 2013 (10% weg na 5 jaar, daarna 1% per jaar)	Cross-sectionele analyse 2015	Aanname 2015 (cf. cross- sectionele analyse en daarna 0,5% per jaar)
Na 1 jaar	98%	98%	± 97%	97%
Na 5 jaar	95%	90%	± 98%	98%
Na 10 jaar	90%	85%	(niet mogelijk)	95,5%
Na 15 jaar	85%	80%	(niet mogelijk)	93%